

Idrott i församlingen

– motiv och målsättning för idrott som en del av församlingens verksamhet i Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland

Jessica Alakärppä

Pro gradu-avhandling i praktisk teologi

Handledare: Jakob Dahlbacka

Fakulteten för humaniora, psykologi och teologi

Åbo Akademi

2023

ÅBO AKADEMI – FAKULTETEN FÖR HUMANIORA, PSYKOLOGI OCH TEOLOGI

Abstrakt för avhandling pro gradu

Ämne: Praktisk teologi	
Författare: Jessica Alakärppä	
Arbetets titel: Idrott i församlingen – motiv och målsättning för idrott som en del av församlingens verksamhet i Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland	
Handledare: Jakob Dahlbacka	
Abstrakt: Varför används idrott som en del av kyrkans verksamhet? Det är frågan som jag undersöker i den här avhandlingen. På ett allmänt plan kan man konstatera att det har bedrivits en hel del forskning om förhållandet mellan idrott och religion, liksom också om vilken plats tävlingsidrotten har i religiösa sammanhang. Det finns en positiv attityd gentemot idrott i kyrkan liksom fallet är överlag i samhället. Idrotten förenar människor och åstadkommer välmående och glädje. Vidare kan man konstatera att det finns många gemensamma nämnare och teman mellan idrott och den lutherska läran, även om det också finns en hel del sådant som skiljer dem åt. I praktiken har Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland ändå använt sig av idrott i sin verksamhet redan i tiotals år. Trots det finns det inte mycket forskning i vilken församlingen skulle utgöra fokus, och en fråga som ofta blir obesvarad är vilka motiv och målsättningar som anges för idrottsverksamheten i församlingarna. Syftet med den här avhandlingen är således att ta reda på hur församlingar motiverar sin idrottsverksamhet och vad de har för målsättningar med den. Undersökningen fokuserar på församlingar i Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland. Forskningsfrågorna lyder: Hur motiveras idrott som en del i församlingens verksamhet och vad vill man uppnå genom att använda sig av idrott i församlingar? För att besvara forskningsfrågorna har jag använt mig av halvstrukturerade kvalitativa intervjuer som metod. Jag intervjuade sex personer som arbetar mycket med idrottsfrågor i en kyrklig kontext. Informanterna har erfarenhet från olika perspektiv, något som generade ett mycket mångsidigt material med avseende på undersökningsområdet. Intervjuerna tillhandahöll en tydlig och mångfacetterad beskrivning av kyrkans idrottsverksamhet. Resultaten visar att de främsta motiveringarna för kyrkans idrottsverksamhet ligger i teologi kring skapelse samt i värden såsom ett oförytterligt människovärde, en holistisk människosyn och hur människor bemöter varandra. När det gäller målsättningarna för verksamheten visar resultatet att man genom idrottsverksamheten hoppas kunna förkunna evangelium, nå ut till människor, skapa gemenskap och samarbeta med andra aktörer. Sammantaget visar undersökningen att idrott kan användas som ett fungerande verktyg för att främja kyrkans grundläggande uppgift och för att möta och stötta människor. Idrott fungerar som en positiv grund för samarbete med andra aktörer i samhället. Idrotten för också församlingen närmare till människan i hennes vardag och är något som gör kyrkan synlig och relevant för människan idag.	
Nyckelord: Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland, församling, idrott, praktisk teologi, holistisk människosyn, målsättningar	
Datum: 25.5.2023	Sidoantal: 55

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1. Bakgrund.....	1
1.1. Syfte.....	4
1.2. Definitioner av begrepp	5
1.3. Validitet och reliabilitet	5
2. Teoretisk bakgrund	8
2.1. Teologiska perspektiv på idrott.....	8
2.2. Kyrkan och idrott i Finland.....	11
2.3. Tidigare forskning.....	14
3. Forskningsfrågor och metod	18
3.1. Forskningsfrågor	18
3.2. Metod	19
3.3. Intervjuprocess	19
4. Resultat	22
4.1. Hur motiveras idrott som en del i församlingens verksamhet?	22
4.2. Vad vill man uppnå genom att använda sig av idrott i församlingens verksamhet?	29
5. Analys	37
6. Avslutning	41
6.1. Sammanfattning	41
6.2. Vidare forskning	42
Käll- och litteraturförteckning	44
Bilagor	47
Bilaga 1 Intervjufrågor	47
Bilaga 2 Haastattelukyset.....	48
Bilaga 3 Intervjuer.....	49
Bilaga 4 Tio teser av Kyrkans delegation för motion och idrott.....	50
Bilaga 5 Ten themes – Congregation on the move.....	52

1. Inledning

Idrott är en del av finländarnas identitet och något som värderas högt i samhället. Idrott har alltid intresserat mig och jag gillar fortfarande att motionera med andra människor. Jag har också tävlat på landslagsnivå i över tio år vilket hjälper mig att se skillnaden mellan tävlingsidrott och församlingens idrott. När jag har jobbat i skola och församling har jag märkt hur idrott kan användas på många olika sätt. Jag har observerat hur lätt det är att motionera tillsammans med nya människor och hur värdefull möjligheten till idrott är för många. I regel har jag märkt att såväl Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland och dess församlingar som också de människor jag har träffat utanför kyrkan har en väldigt positiv attityd gentemot idrott. De positiva attityderna underlättar också samarbetet därför att olika verksamheter och föreningar i Finland gärna arbetar tillsammans med församlingen. Idrotten förenar människorna och är något som kyrkan kan använda för att fullfölja sin uppgift.

I inledningskapitlet kommer jag inledningsvis redogöra för de motiveringar och det syfte som ligger till grund för den här avhandlingen. Jag förklarar varför jag har valt idrott som fokusområde inom praktisk teologi och hurdana frågor jag kommer att undersöka. Därefter förklarar jag hur jag använder mig av de begrepp som förekommer. I slutet av inledningskapitlet diskuterar jag validiteten och reliabiliteten för den här undersökningen. Allra först kommer jag ändå att ge en kort idrottshistorisk bakgrund.

1.1. Bakgrund

Varifrån kommer idrott ursprungligen, hur påverkar idrotten samhället och är idrott något som gynnar församlingen? I forntiden rörde sig urbefolkningen för att skaffa sig mat. Efter det behövdes soldatkunskaper som ofta uppövades genom lek och tävling. När människor hade tid för annat, lekte och tävlade människorna med varandra. Den västerländska idrottskulturen sägs basera sig på Antikens olympiska spel i Grekland. Då gjorde man inte skillnad mellan idrott och religion utan de var båda närvarande under tävlingsdagarna. Men många idrottsgrenar har ursprungligen faktiskt handlat om att dyrka gudar. (Malkavaara 1987, ss. 8–9; Lindfelt 2006a) I slutet av 1800-talet kom idrotten till Finland och idrottsföreningar grundades under 1870-talet. Idrotten var bland annat ett verktyg som användes för att förena folket efter andra Världskriget.

(Granholm, Lampenius & Väänänen 2015) Sammanfattningsvis kan alltså konstateras att det finns en tydlig koppling mellan idrott och religion.

Kopplingen mellan religion och idrott gäller även kristendomen. I kristendomen betonas det att Gud har skapat människan som en fysisk varelse. I människan förenas själ och kropp. (Lepojärvi 2012, ss. 17–21) Ett tydligt tecken på det nära sambandet mellan idrott och kristendomen är det faktum att den största kyrkan i världen, den katolska kyrkan, ger råd i vardagliga frågor om livet och också idrotten. Det andra Vatikankonciliet (1962-1965) deklarerade exempelvis att fritiden borde spenderas på ett meningsfullt sätt och i syfte att stärka den kroppsliga och andliga hälsan. Idrott ansågs främja människans och gemenskapens psykiska balans. Det konstaterades också att idrott kan skapa relationer mellan människor, omständigheter och nationer. Också enskilda påvar har redogjort för hur idrotten kan ses från ett kristet perspektiv och de har ofta tagit ställning för kroppslig hälsa. Exempelvis påve Johannes Paulus II har kartlagt den här så kallad kroppens teologi. Påve Pius XII säger att allting har ett mål i det mänskliga livet och så är det också med idrotten. Han betonar på att det viktigaste i livet är att komma närmare Gud, och han funderar på hur idrotten kan befrämja denna uppgift. Idrotten kan utveckla människans mognad, styrka och livets meningsfullhet. Han poängterar vidare att människan genom hård disciplin med kroppen kan finna både seger och glädje. Sammantaget är idrott ett bra verktyg för att utveckla ens personlighet. Påve Johannes Paulus II lyfter i sin tur fram idrott som en möteplats för vänskap, broderskap och frid. Han menar att man inom idrott övar sig i olika dygder, att kroppen är ett tempel för den Helige Ande, att man kan visa kärlek till sin nästa genom idrotten och att idrotten kan användas som lek och fest. (Tarvainen 1992, ss. 20–28) Såväl ur ett historisk som ett kristet perspektiv kan man alltså konstatera att man ofta har sett ett positivt värde i att använda idrott. Idrott gynnar en enskild människas liv och skapar relationer mellan människor och nationer.

I forskning kring sambandet mellan kristendomen och idrott framgår det att det finns en hel del etiska och antropologiska aspekter inom idrott som kyrkan gärna vill använda sig av. Ett exempel på detta är påståendet att människan är en lekande människa *homo ludens*. Lek och spel hör ihop och man kan använda sin kreativitet och skapa nytt genom dem. (Tarvainen 1992, ss. 59–61) Det lyfts också fram att lek kan ses som en aktivitet som förenar människan med Gud (Hoven, Parker & Watson 2020, ss. 38–40). Eftersom idrott ofta utövas tillsammans med andra krävs ett visst mått av ”fair play” – rättvist agerande. Här kan man tänka sig att idrottens regler och fair play ofta anspelar ett beteende som överensstämmer med kristen etik. (McNamee

& Parry 1998, ss. 28–30, 46–51, 79–86) Ett gott exempel på det har vi i Finland före detta ärkebiskop, John Vikström, som bland annat bidragit till att man har börjat använda ett grönt kort i fotboll för att utmärka en fair play-spelare. Med kortet har han velat lyfta fram värden av det moraliska beteendet i idrotten. (Björkstrand 2016, ss. 423–425)

I församlingar har det funnits idrottsverksamhet i tiotals år. Volleyboll och basket är exempel på sådana idrottsgrenar som de facto har kommit till Finland med hjälp av kristliga föreningar (Markus Mäki 2015). YMCA, Young Mens Christian Association har uppfunnit basket i början av 1890-talet. Samma organisation heter på svenska KFUM, Kristliga Föreningen av Unga Män och KFUK, Kristliga Föreningen av Unga Kvinnor. Genom KFUM anlände basket till Finland i slutet av 1920-talet. (Suomen NMKY 2023a) Det finns en liknande historia bakom volleyboll. YMCA uppfann grenen i USA år 1895 och på 1920-talet började man spela volleyboll inom KRUK i Finland. (Suomen NMKY 2023b)

De senaste årtiondena har intresset för idrott dessutom ökat på flera håll, exempelvis i Church of England, och man har sett hur idrottsverksamhet har uppvisat potential bland annat när det gäller gemenskapsbildande (Parker, French & Marturano 2021). Församlingar har använt idrott och idrottsutövande som en lågröskelverksamhet, för att bemöta människor och som människor utanför kyrkans verksamhet lätt kan delta i. Idrottsverksamheten kan betyda att man kopplar ihop idrott och religion eller att församlingen erbjuder något slags idrott till dem som inte annars går i kyrkan. Följande definition av begreppet idrottsverksamhet, så som det används av Church of England, speglar rätt bra vad det går ut på: ”*Sports ministry is intentionally valuing and utilizing the medium of sport to connect people with Christ Jesus and His Story.*” Att förkunna evangelium kan ske genom handlingar eller orden. (Murray 2017) Church of England har skapat en *Sport Factory*-modell som handlar om att sprida den kristna tron över hela landet med flera projekt. Church of England har stött verksamheten med över 12 miljoner pund, vilket är en del av deras strategi kring förnyelse och reform. Den här idrottsverksamheten innefattar olika idrotts grupper och idrott efter skolan för barn, ungdomar och studenter. (The Church of England 2019)

McCaslin lyfter fram potentiell som idrott har i kyrkan som kan fungera internationellt. Idrott fungerar som ett enkelförstått och universellt språk för att sprida det glada budskapet. (McCaslin 2014) Idrott kan fungera som verktyg för enhet, stabilitet, samhörighet, utveckling och fredligt levande tillsammans. Kombinationen av religion och idrott stärker medlemskapen

i kyrkan, utvecklar mänsklig karaktär för att kunna hantera osäkerhet, ställer idrotten i rätt perspektiv och skapar solidaritet. (Jona & Okou 2013) Treat, en professor i teologi, påpekar i sin artikel att idrott kan betraktas som mer än spel, som är något lägre än Gud, men som kan tas emot som en gåva när det betraktas genom evangeliets perspektiv. (Treat 2023)

Inte heller Finland har undgått denna trend. År 1984 grundades en arbetsgrupp inom Kyrkostyrelse för att kartlägga idrotten betydelse och dess utmaningar för kyrkligt arbete. Uppgiften gavs till Kyrkans forskningscentral, som skulle ta reda på vilka teologiska utmaningar och problem det finns gällande idrott och etik. (Malkavaara 1987, s. 5) Den Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland har ett *Församling i rörelse*-projekt som har verkat för att göra idrott mera synlig i kyrklig kontext (Lasten ja nuorten keskus & Kirkon kasvatus- ja perheasiat 2023a).

Med redan utifrån denna korta och övergripande bakgrundsteckning kan man konstatera att idrotten redan länge har ansetts kunna bidra och erbjuda möjligheter inom kyrkans verksamhet. Däremot har ännu inget exakt sagts om idrottsverksamhetens motiv och målsättning uttryckligen i Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland. Detta för mig in på syftet i föreliggande undersökning.

1.1. Syfte

Min avhandling ingår i ämnet praktisk teologi. Syftet med den här avhandlingen är att ta reda på varför församlingar i Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland använder idrott som en del av sin verksamhet. Jag är intresserad av att undersöka vilken betydelse och funktion idrott kan fylla i församlingarnas verksamhet. Den valda betoningen för min avhandling innefattar två grundläggande synvinklarna. För det första vill jag undersöka vilka motiv och syften som kyrkans anställda har för att använda idrott i sitt arbete. Den andra betoningen och syftet är att beskriva de målsättningarna man har i församlingarna för detta idrottsarbete. Vad vill församlingarna uppnå och främja när de använder eller erbjuder idrott i sin verksamhet? Jag menar, att när man känner till målsättningen för ett arbetsområde blir själva arbetet mer meningsfullt, och det blir också lättare att se hur idrott kan användas för att uppnå målet (Sinek 2009). Jag har nu beskrivit forskningsuppgiften för den här avhandlingen. I ett skilt kapitel kommer jag att redogöra för den metod jag använder för att besvara denna uppgift.

1.2. Definitioner av begrepp

I det här kapitlet kommer jag att presentera centrala begrepp för den här avhandlingen. Min avhandling kommer att fokusera på församlingar i Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland. När jag använder ordet kyrka i den här avhandlingen syftar det på Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland. Det finns 354 församlingar inom Finlands Evangelisk-lutherska kyrkan och jag refererar till dessa församlingar med begreppet församling (Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland 2023a). Bibeln översättningen som jag använder för den här avhandlingen är Bibel 2000.

Begreppet idrott kommer jag använda i bemärkelsen motionsidrott och som samlingsbegrepp för alla idrottsformer. National encyklopedin definierar ordet idrott som: ”sammanfattande benämning på skilda slag av kroppsövningar” (Nationalencyklopedin Sverige 2023). Med begreppet rörelse menar jag all form av fysisk rörelse som leder till bättre hälsa och välmående. Ordet rörelse tar även i beaktande mindre rörelser som till exempel att stå upp, rulla sina handleder eller att röra sina ansiktsmuskler. Om idrott innehåller tävlingsmoment kommer jag använda begreppet tävlingsidrott. Det finns också en annan sida av idrott vilket är att vara en åskådare till tävlingsidrott och att följa med till olika idrottsmatcher eller –evenemang. För detta kommer jag också använda begreppet idrott men i de fallen särskilt skriva ut vad jag avser. När man tittar på idrott eller deltar i idrottsevenemang klassas det inte så ofta som idrott, men i den här avhandlingen kommer jag även att klassa det som en del av idrott eftersom det är en form av idrottsverksamhet som kyrkan använder. Övriga begrepp kommer jag definiera under undersökningens gång.

1.3. Validitet och reliabilitet

Jag funderade redan i början och under hela avhandlingsprocessen på hur jag kan öka validiteten och reliabiliteten för min undersökning. Validitet betyder att forskningen har ett relevant fokusområde. Med relevant fokusområde menas vidare att forskaren väljer sådana metoder som ger information om de fenomen som undersöks och kan svara på forskningsfrågorna. Validitet innefattar problemorientering, fokusområde och metod. (Kananen 2019, ss. 30–32, 70–71) Att avgränsa undersökningen främst till en finländsk kontext var ett tydlig och bra val. För att avgränsa och berätta om den nödvändiga tidigare forskningen inkluderade jag en allmän

bakgrund om forskningsområdet redan i inledningskapitlen och fortsatte sedan till finländsk forskning. Planeringen av syfte och metod började genom att utreda och diskutera problemställningen med kyrkligt anställda. Utifrån detta perspektiv och genom den tidigare forskning som fanns, ville jag producera information som är till nytta för människor och för kyrkan. Intervjuerna som metod gav en mångsidig bild på fokusområdet och lyfte fram nya synvinklarna som svar på forskningsfrågorna. Med intervjuer fick jag också en bättre förståelse för helheten och kunde ställa specificerande frågor om fokusområdet. Vid transkriberingen av materialet valde jag talspråk för att kunna inkludera språkliga nyanser. (Kvale, Brinkmann & Torhell 2009, ss. 259–285)

Reliabilitet betyder att resultaten hålls konstanta ifall undersökningen görs om. Reliabiliteten innefattar genomförandet av undersökningen och handlar också om metod samt forskningsmaterial och forskningsresultat. (Kananen 2019, ss. 31–32) För att uppnå bättre reliabilitet koncentrerade jag mig på ett noggrant val av informanter. Ett noggrant val av informanter höjde också validiteten eftersom resultatet blev mer generellt och inte bara handlade om en informants tankar om och erfarenheter av idrott. Alla informanterna har en väldigt lång erfarenhet av fokusområdet vilket ökar reliabiliteten. De har arbetat med idrottsverksamhet med olika betoningar men samtidigt med kyrkans gemensamma vision, vilket också ökar resultatens kontinuitet om undersökningen ska göras om. Resultatet är presenterat logiskt i enlighet med forskningsfrågorna och i analysen siktade jag på att hitta sannolika tolkningar. Den färdiga avhandlingen kommer att publiceras och vara tillgänglig för alla.

Den här avhandlingen har skapat ny information och också bekräftat tidigare forskning. Den grundliga processen för att forma de aktuella forskningsfrågorna ökade forskningens validitet. De olika informanternas svar stödde varandra. Tidigare forskning bekräftade det huvudsakliga resultatet vilket ökar tillförlitlighet för avhandlingen. En pilotintervju och sex informanter resulterade också i ett relativt omfattande material. Det är utmanande att bekräfta generaliserbarheten eftersom informanternas antal var så litet. En större undersökning skulle dessutom kunna visa på ytterligare nyanser i resultatet. Det kvalificerade urval av informanter som resultatet bygger på gör att materialet ändå kan anses rimligt för att besvara forskningsfrågorna. Vid slutet av intervjuerna märkte jag att samma resultat upprepades vilket betyder att mängden av intervjuer var tillräckligt för en tillförlitlig pro gradu-avhandling. I den sista intervjun märkte jag att det inte kommer upp nya kategorier vilket också var ett tecken för

viss mättnad inom det avgränsade forskningsområdet som gäller för den här undersökningen. (Kananen 2019, ss. 28–30, 33)

Tillförlitligheten för undersökningen är viktig och jag ska lyfta fram några kritiska tankar som gäller validiteten och reliabiliteten. Eftersom fokusområdet är så avgränsat kan det ha påverkat att det inte finns flera kritiska forskningar om temat från tidigare. Fast mängden material är tillräckligt för en pro gradu-avhandling, ger materialet ändå inte ger en heltäckande bild av alla församlingar i Finland. För att få ett bredare perspektiv valde jag informanter som arbetar inom kyrkan på olika nivåer och sysslar med varierande teman. Det ökade reliabiliteten för den här avhandlingen vilket betyder att man borde uppnå samma resultat även om forskningen görs om. (Kananen 2019, ss. 337–344, 352–357) När jag funderade på teman för intervjun, kan det hända att jag betonade samhällets betydelse för mycket, vilket kan ha uteslutit andra intressanta frågor.

Jag har nu beskrivit de olika processerna som ökar validiteten och reliabiliteten i den här undersökningen. I följande kapitel kommer jag att beskriva undersökningens teoretiska bakgrund.

2. Teoretisk bakgrund

I föreliggande kapitel kommer jag att diskutera mer allmänt kring förhållandet mellan idrott och kristendomen. Jag inleder med att på ett mer teologiskt plan visa hur man inom den kristna kyrkan både tidigare och idag har förhållit sig till idrott. Därefter redogör jag översiktligt hur idrottsverksamheten idag ser ut i kyrkan i Finland. Avslutningsvis säger jag något om tidigare forskning som tangerar temat för denna undersökning, i syfte att positionera min egen undersökning. Jag menar att denna delvis teoretiska bakgrundsteckning är viktig för att förstå fokus i min undersökning, och hjälper mig att analysera intervjumaterialet i föreliggande undersökning.

2.1. Teologiska perspektiv på idrott

I inledningskapitlet konstaterades att det alltid har funnits en koppling mellan religion och idrott samt mellan kristendomen och idrott, och att denna koppling på sistone även blivit synlig i Finland. Trots det har kristendomens förhållande till idrott inte alltid varit positivt, utan snarare ambivalent, ibland till och med negativ. Anledningen till kyrkans ambivalenta eller kritiska inställning till idrott har att göra med tanken om att idrott kan få negativa konsekvenser. Sådana föreställningar har inte sällan baserats på Bibeln. Man har till exempel hänvisat till det första budordet som lyder: ”Jag är Herren, din Gud. Du skall inte ha andra gudar.” Det här budordet lyfts ofta fram när man funderar på idrottens värde och prioritering i en människas liv. Tidigare fick idrott inte lika mycket uppmärksamhet som i den nutida världen och i människors liv idag. När det första budordet anges som skäl till varför man inte skall hålla på med idrott, är den bakomliggande tanken den att idrott uppskattas mer än Gud så att idrotten styr människans hela liv. I dagens värld kan människor få lön som professionell idrottare och många idrottare hyllas eller nästan dyrkas. Luther betonar att den första platsen i människans hjärta tillhör Gud. När människor lägger den största vikten på Gud, styr människan inte av behovet att förlora eller att vinna. En sådan tankegång motiveras exempelvis med versen från 1 Tim. 6:17 ”Säg åt dem som är rika i denna värld att inte vara högmodiga och inte bygga sitt hopp på något så osäkert som rikedom, utan på Gud, som rikligt skänker oss allt vi behöver.” (Tarvainen 1992, ss. 37–39, 76–79; Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland 2023b)

Också till exempel det tredje budordet har gjort kyrkans förhållande till idrott problematisk: ”Tänk på att hålla vilodagen helig.” Med detta menas att hålla vilodagen helig och inte utföra arbete eller idrott. Det betyder att man tänker på Gud, ber, läser Bibeln och deltar i församlingens gudstjänst. Meningen är att ett balanserat liv kräver vila och avslappning med vila inför Gud. (Tarvainen 1992, ss. 80–87) Även det femte budordet: ”Du skall inte dräpa” väcker diskussion eftersom några idrottsgrenar går ut på att människor skadar varandra. Det har en inverkan på både idrottarna, åskådarna och hela samhällskulturen (Bain-Selbo 2009, ss. 53–61). Det finns också grenar där någon kan dö. (Tarvainen 1992, ss. 37–39; Väänänen 2015, ss. 51–52; Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland 2023b)

Trots den här kritiska inställningen till idrott, som framför allt tidigare har varit vanlig, rymmer den kristna traditionen också mycket som talar positivt om idrott. Visserligen finns det inte så många direkta uttryck om idrott i Bibeln. Till exempel beskrivningarna av dans i Gamla testamenten handlar främst om tacksamhet för Guds godhet och frälsning och inte om tävlingsdans som sådan (Jer. 31:13, Ps. 30:12 och 2 Mos. 15:20). I Nya testamentet hänvisar Paulus visserligen till idrott i exempelvis 1 Kor. 9:23-27, Fil. 3:13-14 och 2 Tim. 2:5. Men hans mål var främst att använda sådana jämförelser som människorna förstod. Dessa verser är därför snarast metaforiska och anses inte direkt prata om idrott (Väänänen 2015, s. 42).

Däremot finns det mycket i Bibeln som indirekt har använts för att tala för idrott. Till exempel har det talats om kroppslighet, såsom i verserna 2 Kor. 7:1, 1 Kor. 7:24 och Ef. 4:4 ”en enda kropp och en enda ande”. Paulus skriver om att vårda sin kropp och ande i Rom. 6:12 och i 1 Tim. 4:8. Ett huvudtema i Hebreerbrevet är att färdas med Guds vila i sikte. Det sägs i Hebreerbrevet 4:10-11: ”Ty att gå in Guds vila är att vila ut från sitt verk, så som Gud vilade från sitt. Låt oss därför göra allt vi kan för att komma in i den vilan, så att ingen bringas på fall genom samma slags ohörsamhet”. Motion motiveras därför ofta med att människans kropp är ett tempel för den Heliga Anden. I första Korinthierbrevet 6:19-20 står det: ”Vet ni inte att er kropp är ett tempel för den heliga anden, som ni har inom er och som ni har fått från Gud? Ni tillhör inte er själva. Gud har köpt er och priset är betalt. Ära då Gud med er kropp”. (Malkavaara 1987, ss. 9–10; Tarvainen 1992, ss. 12–19, 64)

Denna syn på människan som både kroppslig och andlig är en grundläggande tanke inom kristendomen och är viktig för att förstå kyrkans positiva inställning till idrott. En sådan människosyn beskrivs redan i början av Bibeln i skapelseberättelse. När människan blev skapad

av Gud, skapades människan till Guds avbild och hon har således likheter med Gud. Gud har givit människan speciella egenskaper som inte resten av skapelsen har, till exempel intelligens. I första Moseboken 2:7 sägs: ”då formade Herren Gud människan av jord från marken och blåste in liv genom hennes näsborrar, så att hon blev en levande varelse”. Genom Bibeln syns människans tudelning i den synlig kroppen och den osynlig anden. Tidigare i historien betonades kroppen mera, medan utvecklandet av högkulturer också började betona den andliga sidan. Den romerska diktaren Juvenalis cirka 50–150 e.Kr. skrev de berömda orden på latin: *Orandum est, ut sit mens sana in corpore sano*, vilket betyder ”Du skall bedja för att få en sund själ i en sund kropp”. De kristna kyrkorna håller med om att människan är en helhet där kroppen och själen förenas. Den här helheten av människan kallas för en holistisk människosyn. (Tarvainen 1992, ss. 29–31; Väänänen 2015, ss. 43–44, 58) Den holistiska människosynen fungerar som en utgångspunkt inom kristendomen.

Att kristendomen också – åtminstone i teorin – borde värdesätta kroppen och den synliga sidan av människan blir synligt i och med att Gud sänder sin Son som människa till jorden. Guds Son upplevde människolivets lidanden och känslor. Han led på korset, uppstod från de döda och steg upp till himlarna såsom det sägs i den apostoliska trosbekännelsen. Evangeliet försöker sätta människans kroppsliga och andliga sida i balans. Gud skapade en holistisk människa som en fullständig helhet. (Tarvainen 1992, ss. 30–35, 44–48) Ofta i kristen teologi har betoningen lagts på själ och ande på bekostnad av kroppen men helt och hållet bortlämnad är kroppen och kroppsligheten ändå inte. Det pratas om födelse, döden och kroppens uppståndelse i trosbekännelsen. I nattvarden representerar brödet på Kristi kropp. (Paavo Ranta 2014) Vidare är kyrkan själv Kristi kropp.

En annan aspekt som ibland lyfts fram när kristendomens förhållande till idrott diskuteras är konstaterat i skapelseberättelsen att: ”Det är inte bra att mannen är ensam” (1 Mos. 2:18). Den kristliga kyrkan har nämligen alltid stått för gemenskap. Tanken bekräftas redan i den Apostoliska trosbekännelsen som talar om: ”en helig, allmänlig kyrka, de heligas gemenskap”. Människan är skapad till att leva med andra människor. Poängen blir således att idrott befrämjar det kristna gemenskapsidealet. De olympiska spelen är på sådant som enar olika nationer och leder till fred. (Tarvainen 1992, ss. 65–70) Gemenskap syns också väldigt konkret inom lagsporter när man försvarar sina lagkamrater. (Väänänen 2015, ss. 53–56)

Sammantaget kan konstateras att det kyrkan historiskt sett inte alltid har haft en positiv inställning till idrott. Nuförtiden verkar inställningen vara en annan – mer positiv – och man anser allmänt inom kristendomen att det finns mycket i idrott som kan användas inom kyrkan. De teologiska grunderna för idrottande är mångsidiga och formuleras ofta mellan raderna. Jag beskriver nuläget av kyrkan och idrott härnäst.

2.2. Kyrkan och idrott i Finland

Kyrkan i Finland har en hel del verksamhetsformer och funderingar kring idrott. För att kunna förstå varför man använder idrott i kyrkan tänker jag att det är nyttigt att känna till hur verksamheten ser ut.

Den evangelisk-lutherska kyrkan i Finland har en delegation för motion och idrott som väljs för en mandatperiod på fyra år. Dess uppgift är att bedöma kyrkans uppgift och roll inom idrotten, delta i idrottsetiska diskussioner, främja positiva attityder till idrott bland kyrkans anställda och förtroendevalda, förstärka samhällets medvetande av betydelsen av idrott i kyrkans verksamhet samt befordra jämställdhet, delaktighet och samhällelig rättvishet inom idrott. Ytterligare håller delegationen kontakt med nationella och internationella partners samt ger förslag till kyrkostyrelsen. (Helle-Lahti 2014, s. 22; Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland 2023c) Jag ska ge en kort översikt om arbetet som kyrkostyrelsen gör för att främja idrottsverksamhet i kyrkan. Till exempel har kyrkostyrelsen skapat John Vikström-priset för motion och idrott för att främja förhållandet till samhället, få positiv publicitet och framhålla kyrkan inom idrotten. Priset utdelas årligen till en person eller organisation enligt särskilda kriterier. (Helle-Lahti 2014, s. 23; Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland 2023d)

Församling i rörelse-projektet skapades år 2014 av kyrkostyrelsen och dess mål är att församlingarna blir mer fysiskt aktiva. Meningen är att få synlighet till församlingars idrottsverksamhet, stärka församlingen som en gemenskap och öka idrottsutövning bland anställda och församlingsbor. Projektet baserar sig på den kristna människosynen där människan är en helhet. Under projektets gång har det skapats motionsagenter vars uppgift är att inspirera och aktivera andra till att röra på sig i församlingar och att samarbeta med andra verksamhetsaktörer. (Helle-Lahti 2014, ss. 20–21; Lasten ja nuorten keskus & Kirkon kasvatus- ja perheasiat 2023a)

Ämbetet som tävlings- och idrottspräst har skapats för att stötta elitidrottare, deras medhjälpare och ungdomar som siktar på en karriär i elitidrotten. Idrottsprästernas uppgift är att tjäna människor, erbjuda ett prestationsfritt ställe och fungera som medvandrare. Finlands första tävlingspräst var Göran Hellberg som deltog som präst olympiska spelen i München år 1972. Han fortsatte som tävlingspräst och som stöd för idrottarna vid olympiska spel fram till år 2003. Han beskrev uppgiften som själavårdande (Aalto 2021). År 2004 valdes Leena Huovinen som efterföljare och hon fortsätter som tävlingspräst ännu idag. Huovinen är medvandrare för idrottarna och lagen också utanför de olympiska spelen. Olli-Pekka Siltverhuth fungerar som tävlingspräst i det paraolympiska laget. Ytterligare finns det en idrottspräst-tjänst i Finland som jag kommer att berätta om härnäst. (Granholm, Lampenius & Väänänen 2015; Björn Vikström 2021; Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland 2023e)

Idrottsprästen Eeva-Liisa Helle-Lahti har skrivit en bok som heter *Liikuttava seurakunta* år 2014. Hennes tjänst som idrottspräst grundades år 2007 och är nuförtiden unik i Finland. Hennes arbetsgivare är Kuortane idrottsinstitut. Helle-Lahtis uppgifter innefattar idrottskonfirmandläger, utbildning, rådgivning inom välmående, nationella utvecklingsprojekt och att fungera som institutspräst. I sin bok beskriver hon hur idrottsverksamhet ser ut i kyrkan, ger förslag till olika sätt att röra i församlingar och berättar om rörligt pedagogikarbetet. (Helle-Lahti 2014; Lasten ja nuorten keskus & Kirkon kasvatus- ja perheasiat 2023b)

Delegationen för motion och idrott (2009–2012) tillsammans med ordförande Wille Riekkinen har publicerats tio teser om motion och idrott som passar alla människorna oavsett ålder eller mängd av idrottserfarenhet. Teserna framhåller en holistisk människosyn, oförytterligt människovärde och att alla ska ha rätt att njuta av motion, idrott och schysst spel. Jag kommer att behandla närmare teserna i följande underkapitel. (Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland 2023f)

Tio teser för motion och idrott av kyrkan

Kyrkans delegation för motion och idrott har publicerat tio teser om motion och idrott år 2011. Publiseringsen av teserna visar att kyrkan vill satsa på idrotten och göra synliga de riktlinjerna som kyrkan vill betona i idrottsarbetet. De här teserna hittas på finska i bilaga 4 och på engelska i bilaga 5 vid slutet av avhandlingen. Granholm m.fl. (2015) har översatt de tio teserna som lyder:

1. *Du är människa – du är värdefull.*
2. *Motionera och sköt din hälsa – då tar du vara på Guds goda skapelsegåvor.*
3. *Stöd barns och ungas andliga, psykiska, fysiska och sociala utveckling.*
4. *Du är en förebild för barn och unga – ta ditt ansvar.*
5. *Skilj mellan rätt och fel.*
6. *Acceptera misslyckanden – visa uppskattning också från läktaren.*
7. *Sträva efter seger – var glad åt framgång.*
8. *Lär dig respektera andra via motion och idrott.*
9. *Bli glad av motion och idrott – njut av gemenskapen.*
10. *Alla har rätt till motion.*

Teserna pekar på en holistisk människosyn och –värdegrund. De visar hur idrott kan användas i en församlingskontext men också de värderingar som kan tas med till idrottsföreningslivet. (Granholm, Lampenius & Väänänen 2015)

Jag kommer härnäst att kort förklara teserna. Originalförklaringarna finns på finska i bilaga 4 och har tagits från den Evangelisk-lutherska kyrkans PDF-fil. Den första tesen grundar sig på skapelseteologi, och betonar hur varje människa är Guds avbild, likvärdig och frälst endast av nåd. Den andra tesen betonar människans holistiska välmående som innefattar ett andligt, mentalt, fysiskt och socialt perspektiv. Att församlingens fostran stödjer den holistiska tillväxten hos ungdomar och barn är den tredje tesen. Den fjärde tesen fortsätter på temat genom att hävda att förebilderna för barn och unga ska känna till sitt ansvar i den här utvecklingen. I den femte tesen berörs frågor om rätt och fel, och att förlåtelse också tillhör idrotten. (Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland 2023f)

Den sjätte tesen beskriver hur både misslyckanden och beröm tillhör idrotten och är delar av en mänsklig växelverkan. Den sjunde tesen beskriver hur tävlingssituationer ger möjlighet att testa sina förmågor. Det är också helt acceptabelt att glädja sig och vara tacksam över framgång. Den åttonde tesen beskriver hur olika kulturer kan mötas och människor kan lära sig att förstå varandra bättre genom idrott. Gud har skapat människan till att leka, och till att leva i växelverkan med andra människor, vilket förklaras det i nionde tesen. Idrotten bidrar till gemenskap vilket frambringar glädje och samhörighet. Den sista tesen hävdar att alla människor har rätt till idrott och att det är samhällets ansvar att ta hand om dem som lever i svåra situationer. (Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland 2023f)

När man jämför de ovannämnda tio teserna med idrottslagen, märker man likheter till vad paragraf 2 § i lagen försöker främja. Där nämns välbefinnande, allas möjligheter till att röra på sig, till att utvecklas, det nämns etiska principer och bekämpande av ojämlikhet. Det beskrivs också hur de här syftena uppnås. Till exempel borde sunda levnadsvanor, likvärdighet, jämlikhet och gemenskap beaktas. Kyrkans uppgift är enligt paragraf 2 § i kyrkolagen att förkunna Guds ord, förvalta sakramenten, utbreda det kristna budskapet och förverkliga kärleken till nästan. (Edita Publishing Ab 1993, 2015)

2.3. Tidigare forskning

Med tanke på att teologer till viss del är intresserade av den teologi som finns bakom olika kulturella uttryck, och religionvetenskapen intresserar sig för den andliga dimensionen i människors vardag, finns det en del forskning inom dessa discipliner som även har med idrott att göra. I det stora hela kan man visserligen å ena sidan säga att religion och idrott i den nutida sekulära världen anses peka mot samma riktning. De strävar båda till välmående, hälsa, styrka, självförverkligande och vitalitet. Å andra sidan finns det även tydliga skillnader dem emellan, till exempel i hur idrotten betonar kroppen, medan religionen starkare betonar gemenskaper och relationer. (Lindfelt 2011) På ett övergripande plan kan man också säga att teologisk forskning som intresserar sig för idrott är mer fokuserad på tävlingsidrott än på idrott i församlingskontext. (Hoven, Parker & Watson 2020, ss. xv–xviii, 21–40, 75–83)

I en finländsk kontext har exempelvis professor Mikael Lindfelt skrivit flera böcker och artiklar om religion och idrott. Till skillnad från min undersökning har Lindfelt koncentrerat sig mer på idrottskulturen inom elitidrott, medan jag fokuserar på idrottsverksamhet i församlingar. Lindfelt har forskat kring idrottens meningsskapande betydelse hos elitidrottare. Bland annat lyfter Lindfelt fram olika gemensamma nämnare som finns mellan religion och idrott. Han diskuterar hur idrott kan artikuleras som en religion eller hellre som något religiöst eller livsåskådningsrelaterat. Han hänvisar till Pierre de Coubertin som har konstaterat: ”modern athletics is a *religion*, a *belief*, a *passionate movement of the spirit*” vilket antyder att idrotten är en religion. Dagens moderna tanke är däremot att religion och idrott står helt åtskilda. (Lindfelt 2006b, ss. 13–24, 53, 125–129) Till skillnad från dessa Lindfelts undersökningar koncentrerar jag mig själv i föreliggande undersökning på hur kyrkan använder idrott i stället för hur religion syns i idrotten.

En annan undersökning av Mikael Lindfelt fokuserar på de moraliska ideal och etiska perspektiv som förekommer inom elitidrottskulturen. Lindfelt lyfter fram hur idrottsutövning ofta bär på existentiella och individualistiska drag, och hur detta påverkar folkhälsan, militärt tänkande och socialisation i samhället. Han diskuterar idrottskulturens etik och människosyn, och han undersöker reglernas betydelse ur en etisk synvinkel. (Lindfelt 1999, ss. 7–12, 18, 185–186) Härigenom ser han hur idrottens ideal kring moral avskiljer idrottarna från den omgivande verkligheten, eftersom betoningen inom elitidrott ofta ligger på pluralism och individualism (Lindfelt 2006b, ss. 81–82, 114–115).

Ville Väänänen har skrivit en pro gradu-avhandling som heter Kyrka och idrott i Finland – En teologisk analys av Evangelisk-lutherska kyrkans inställning till och syn på idrott. Han diskuterar ifall kyrkans syn på idrott är enhetlig med den lutherska läran. Kyrkans är i sitt utgångsläge människocentrerad och det viktigaste är att människan blir rättfärdig genom tro och nåd. Idrott ses som ett medel för att frambringa glädje, hälsa, lekfullhet och gemenskapskänsla i kyrkans kontext. Tävlingsidrott i sin tur grundar sig på ett konkurrensideal, där framgång och prestationer betonas. Kyrkan vill ändå hävda att Gud är det viktigaste, vilket borde synas i människors livsprioriteringar. Kyrkan och teologin har inte bildat direkta uppfattningar om idrott, men Väänänen undersöker hur idrotten kan beaktas utifrån en luthersk teologi och hur idrott kan kopplas samman med den lutherska läran. Väänänen konstaterar att det är utmanande att reflektera teologiskt kring idrott eftersom fenomenet beskrivs med ett så annorlunda språk och det finns en så liten mängd officiella ställningstaganden från den Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland. Slutsatsen i hans undersökning är att de främsta riktlinjerna för kyrkans syn på idrott är förenliga med den lutherska läran. Han poängterar hur kyrkans syn på idrott endast handlar om lek. Det hänger ihop med lutherska tankar om Gud som den högsta prioriteringen. (Väänänen 2015) Genom den här undersökningen kan jag hitta motiveringar för användning av idrott i församlingar, men frågan om hurdana målsättningar församlingar i Finland har lämnas ändå obesvarad.

Anton Johansson (2022) har undersökt Evangelisk-lutherska kyrkans i Finland förändrade attityd till idrott. Johansson använde innehållsanalys och intervjuer som metoder. Enligt hans undersökning har attityderna blivit positivare efter andra världskriget genom de olympiska spelen år 1952, och genom påverkan av enskilda personer. Motiveringar för att använda idrottsverksamhet i kyrkan var enligt undersökningen att förvalta kroppen som Guds gåva, att hålla ungdomarna borta från dåliga vanor och motionens positiva framställning i samhället.

Forskningsresultatet lyfter fram att idrott är populärt i Finland och därför kan användas i kyrkan för att involvera alla människor. Det är ett sätt att värva fler medlemmar och samtidigt behålla de medlemmar som redan finns i kyrkan. Samklngen mellan idrottsorganisationer och kyrkans etiska värderingar porträtteras också som något värdefullt. (Johansson 2022, ss. 4, 47) Johansson koncentrerade sig på attityder med hjälp av innehållsanalys, men det saknas församlingarna i undersökningen. Johansson berörde inte hur församlingar motiverar sin idrottsverksamhet och vad de vill nå med det här idrottsarbetet. Det finns ändå många likheter mellan Johanssons och min undersökning, till exempel att vi båda fokuserar på den Evangeliska-lutherska kyrkan i Finland och dess koppling till idrott.

Det finns även två pro gradu-avhandlingar som har undersökt tävlingsprästers arbetsbild. År 1997 har Nina Isometsä vid Åbo universitet skrivit en pro gradu-avhandling: ”Pappi kilpakehtien laidoilla: Göran Hellbergin toiminta ja tavoitteet Suomen olympiajoukkueen kisapappina”. Nico Antero Siekkinen har också undersökt tävlingspräster i sin gradu som utkom år 2019 med titeln: ”Kisapapit apuna – Urheilijoiden ja toimihenkilöiden kokemuksia kisapappien tarjoamasta avusta olympialaisissa”. Undersökningen gällde både idrottare och andra personer som var med i Finlands olympiska lag. Resultaten av undersökningen visar att tävlingspräster uppfattas som stöttande på ett betydande sätt under stora mästerskap och att deras neutrala närvaro uppskattas. (Siekkinen 2019, ss. 60–65) Dessa undersökningar bidrar kanske inte så mycket till min undersökning, men de är viktiga att lyfta eftersom tävlingspräster är en värdefull del av kyrkans synlighet på idrottsplatser och under resor med idrottare överallt i världen.

Sammantaget kan man konstatera att det i modern forskning finns mycket intresse för korrelationen mellan religion och idrott. Frågan om hur idrott kan användas i kyrkan är däremot en fråga som har förblivit rätt outforskad. (Schultz & Sheffer 2016, ss. 1–2, 85–86; Hoven, Parker & Watson 2020, ss. 1–6) Det finns heller inte forskning om målsättningen med idrottsverksamhet i finländska församlingar. Fokus för forskning inom idrott och religion är oftast på tävlingsidrott, inte på kyrkan och dess egen idrottsverksamhet.

I detta kapitel har jag försökt ge en allmän och delvis teoretisk bakgrund till förhållandet mellan kyrka och idrott. Jag har gjort det genom att dels beskriva den teologiska diskussionen över idrott som har förts både historiskt och idag, dels beskriva hurdan idrottsverksamhet som beskrivs av kyrkan i Finland. Jag har även lyftat fram sådan tidigare forskning kring temat som

tangerar min undersökning och delvis stöder den, men som också visar varför min egen undersökning fyller ett tomrum. I följande kapitel kommer jag att beskriva den här undersökningens metod och forskningsfrågor samt deras motiveringar och avgränsning.

3. Forskningsfrågor och metod

När jag funderade på vad jag ville undersöka i min pro gradu-avhandling, var jag mån om att finna forskningsfrågor som genererar ny information men som också kan vara till nytta och ha betydelse i framtiden. Jag diskuterade med många olika personer som sysslar med idrott i en församlingskontext för att få tips om hurdant behov av forskning det finns. Jag diskuterade med en sakkunnig för motion- och idrottssamarbete i kyrkostyrelsen, präster som arbetar inom någon idrottsgren, kyrkoherdar som använder idrott i sina församlingar och personer som på nationell nivå arbetar för att befrämja motion i församlingar. Jag hade också möjligheten att träffa motionsagenter som är anställda i kyrkan och som jobbar i församlingar överallt i Finland för att främja idrott. Som en följd av de här diskussionerna kunde jag fastställa avhandlingens forskningsuppgift och metod med större precision. De här diskussionerna hjälpte mig också att avgöra vilka personer som bäst skulle lämpa sig till intervjuer.

I det här kapitlet förklarar jag hur jag har kommit fram till mina forskningsfrågor som styr avhandlingen och hur jag har avgränsat fokusområdet. Därefter beskriver jag metod, intervjufrågorna och intervjuprocessen som jag har valt att använda för den här undersökningen.

3.1. Forskningsfrågor

Efter att jag hade utrett behovet av forskning avgränsade jag först fokusområdet. I stället för att undersöka och kartlägga all den idrottsverksamhet som de facto görs i församlingar, valde jag att begränsa mig till frågan om varför församlingar i Evangelisk-lutherska kyrkan överhuvudtaget använder sig av idrott i sin verksamhet. Det här beslutet föranleddes av att jag märkte att det redan finns litteratur om hur församlingar använder idrott i praktiken, exempelvis i Helle-Lahtis (2014) bok. Jag anser att det är mer meningsfullt att undersöka vilka motiv och mål som anges, ifall syftet i framtiden blir att alltmer göra idrott till en del av kyrkans verksamhet runtom i Finland. I praktiken kan man göra varierande idrottssatsningar, men det är den bakomliggande nationella visionen och strategin som styr hela verksamhetens riktning och kontinuitet. Ny information ökar också den här avhandlingens vetenskapliga betydelse. Den övergripande forskningsuppgiften, som handlar om varför församlingar använder sig av idrott i sin verksamhet, kan ytterligare delas in i två närliggande men ändå delvis åtskilda forskningsfrågor:

1. Hur motiveras idrott som en del i församlingens verksamhet?
2. Vad vill man uppnå genom att använda sig av idrott i församlingens verksamhet?

3.2. Metod

Den här undersökningen är kvalitativ. Jag använder kvalitativa intervjuer som metod. Jag valde att använda mig av kvalitativa metoder för att få en djupare förståelse av forskningsområdet. Halvstrukturerade intervjuer skapar en mångsidig bas för intervjusituationen men samtidigt har jag möjlighet att ställa ytterligare frågor och fokusera på informanternas erfarenheter och synvinklar. Om synvinkeln till undersökningen är ny och fenomenet inte är bekant, möjliggör kvalitativ undersökning bildandet av en större förståelse kring temat. Halvstrukturerade intervjuer fungerar väl då man vill undersöka nutida verksamhet i församlingar. Det gör det möjligt för informanterna att fritt berätta om de erfarenheter de har av forskningsområdet men också om sådana associationer som forskningsområdet väcker hos dem, och om sådant som jag som intervjuare kanske har svårt att ställa direkta och konkreta frågor om. Den här metoden är flexibel därför att jag kan styra intervjun och ställa specificerade frågor. (Kananen 2015, ss. 70–71, 142–143)

När jag redogör för intervjuerna kommer jag koppla ihop informanternas svar med varandra för att skapa mig en översiktlig och koncentrerad bild av de svar de ger. Genom gruppering, logisk beskrivning och iakttagelser av intervjumaterialet försöker jag framföra de centrala punkterna i svaren. Alla de resultaten jag presenterar kan härledas från intervjumaterialet. Efter att jag i ett kapitel har redogjort för innehållet i intervjuerna kommer jag att analysera dem i ett analyskapitel. I analysen diskuterar jag också resultaten med hjälp av det jag skrivit fram i den teoretiska bakgrunden. Härnäst kommer jag att berätta om intervjuprocessen.

3.3. Intervjuprocess

Intervjuprocessen började redan i ett tidigt skede när jag diskuterade med olika personer om forskningen. Som en följd av dessa diskussioner valde jag att intervjua kyrkoherdar och andra kyrkligt anställda som har en helhetsbild av idrottsverksamhet i församlingar. Nästa steg i processen var att formulera intervjufrågorna, genomföra en pilotintervju, välja informanterna, intervjua och till slut transkribera intervjuerna. Alla de här stegen kommer jag förklara noggrannare härnäst.

Jag ville formulera mångsidiga intervjufrågor för att undersöka informanternas kunskap om idrottsverksamhet men samtidigt vara öppen för ny information. Jag använde inledande, sonderande, specificerande och indirekta frågor för att få mer information om undersökningens fenomen (Kvale, Brinkmann & Torhell 2009, ss. 150–152). Intervjufrågorna delade jag upp i tre huvudteman inom idrottsarbetet: motiveringar, påverkan i samhället och målsättning. Med motiveringar menar jag vilka värdeomdömen församlingar har bakom sitt idrottsarbete. Påverkan i samhället innefattar idrottsverksamhets påverkan i samhället. Slutligen frågar jag vilka målsättningar församlingar har för sin idrottsverksamhet. Utöver detta inledde jag intervjuerna genom att be informanterna berätta om sig själva och genom att ställa frågor om deras bakgrund, för att få en helhetsbild av deras arbetsområde, erfarenheter och intressen. Mot slutet lämnade jag tid för övrig diskussion och för frågor som kanske inte hade kommit upp under intervjun.

Jag utförde en pilotintervju för att testa intervjufrågorna och mellan frågorna fick jag feedback på dem av informanten. Pilotintervjun tog 40 minuter. Efter det tillade jag två frågor och ändrade ordningsföljden på frågorna. Pilotintervjun hjälpte mig att fastställa hur många intervjufrågor jag behövde för att forma en omfattande bild av det jag ville få reda på. Intervjufrågorna återfinns i slutet av avhandlingen. I bilaga 1 finns dem på svenska och i bilaga 2 på finska.

Jag valde noggrant de personer som jag ville intervjua för att få en helhetsbild av kyrkans idrottsverksamhet. De sex informanterna arbetar mycket kring idrott i en kyrklig kontext. Alla informanterna har en lång erfarenhet, allt ifrån 16 år till 35 år inom området. Deras erfarenheter kommer från många olika perspektiv, vilket bidrar till en mer omfattande bild av forskningsområdet. Jag valde personerna enligt den erfarenheten de har och eftersom de i sitt arbete använder sig av olika slags idrottsverksamhet. Informanterna uppvisade stor entusiasm och stort intresse för temat för min undersökning och var därför nöjda med att ställa upp som informanter i avhandlingen. Tre av informanterna är kyrkoherdar, två arbetar på nationell nivå med att främja idrottsverksamhet i Evangelisk-lutherska kyrkans församlingar och en fungerar som präst vid ett institut, och har särskilt fokus på att använda idrott som verktyg i sitt arbete. I bilaga 3 återfinns en tabell över informanterna, där jag anger intervjudatum, längden på intervjuerna och informanternas kön. Processen som ledde till valet av de ovannämnda informanterna var omfattande och valet gjordes med en intention att undersökningen ska kunna bidra med ny information.

Jag intervjuade alla informanterna på distans och jag använde Microsoft Teams. Under intervjun användes både webbkamera och mikrofon. Jag valde att genomföra intervjuerna på distans eftersom alla informanterna bor på olika håll i Finland. Att intervju informanterna på distans var lämpligt för dem alla och tog högst en timme av deras tid. Intervjuerna var till sin längd mellan 30 minuter och 60 minuter. Intervjuerna genomfördes på finska och bandades in. Jag använde finska som intervjuspråk eftersom alla deltagarna är finskspråkiga. Språkvalet minimerar risken för missförstånd och gör det lättare för informanterna att uttrycka sig noggrannare då det delar med sig av sina tankar. Därefter transkriberade jag intervjuerna. Informanterna gav sitt samtycke till intervjuerna och till användningen av intervjumaterialet i den här avhandlingen. Intervjumaterialet analyseras och presenteras anonymt.

Jag har nu beskrivit hela intervjuprocessen inklusive hur jag började processen, formulerade intervjufrågorna, utnyttjade en pilotintervju, valde informanterna, intervjuade dem och transkriberade intervjumaterialet. Jag har hela tiden tänkt på validiteten och reliabiliteten av min avhandling och det kommer jag redogöra mer i avslutningskapitel.

4. Resultat

I kapitlet om resultat svarar jag först på den första forskningsfrågan: Hur motiveras idrott som en del av församlingens verksamhet? Här redogör jag motiveringar för idrottsverksamheten som kommer upp i de intervjuer som jag har gjort. Efter det beskriver jag resultatet för den andra forskningsfrågan, som lyder: Vad vill man uppnå genom att använda sig av idrott i församlingens verksamhet? Jag grupperar resultaten i någorlunda enhetliga teman för att underlätta läsningen och förståelse av helheten. När det gäller frågan om vad man önskar uppnå genom att använda sig av idrott i församlingsverksamhet, kan man grovt taget konstatera att fyra olika svarsgrupper framträder i materialet. För det första anses idrott vara en verksamhet genom vilken man kan nå ut till människor eftersom idrott inom kyrkan ses som lågröskelverksamhet. För det andra menar informanterna att idrotten fungerar som en gemenskapsskapande verksamhet. Det man för det tredje önskar uppnå med idrott är ökat välmående hos dem som deltar i verksamheten, medan man för det fjärde ser idrott som ett sätt att främja samarbete och samtidigt skapa synlighet. Detta knyter på sätt och vis an till en önskan att delta i samhällspåverkan – något som också syns i intervju svaren. Jag visar citaten från intervjuerna på finska för att komplettera resultaten men samtidigt berättar jag om deras innehåll i texten på svenska.

4.1. Hur motiveras idrott som en del i församlingens verksamhet?

I detta kapitel kommer jag att redogöra för hur mina informanter beskriver motiven till varför idrott används som ett verktyg i församlingar. Alla informanter lyfter fram skapelseteologiska tankar fram när de svarar på frågan om varför idrott används inom församlingens verksamhet. Med detta menar de att Gud har skapat människor unika, att Gud har gett alla människor gåvor och att alla människor är lika mycket värda. Då är en del av den mänskliga naturen att hitta intressen som förenar människor med varandra och informanterna menar att idrott kan fungera som ett sådant intresse. Idrott överskrider nämligen barriärer kring till exempel språk, hudfärg, välstånd och religion, samt riktar fokus på att leka tillsammans och på att förena människorna. Idrott kan betraktas som en lek där människor är tillsammans sida vid sida och lär sig hela tiden av varandra. Då förverkligas också jämlikhet och likvärdighet inom idrottsgrenen. Människorna är på väg någonstans tillsammans. Deras tro kan slutligen vara kyrkans tro – kopplingen till något större än sig själva. En informant uttrycker det på följande sätt:

”Se ihmissyys on kaikista tärkein ja ihmissyydessä meidän pitää löytää niitä asioita, jotka saa meidät rinnakkain, jotka saa meidät yhdenvertaisiksi, samanarvoisiksi. Ja silloin on asioita, joita pyritään löytämään, jotka yhdistää. [...] Mä ajattelen, että luomisteologian näkökulmasta yhdenvertaisuus, samanarvoisuus, kun se toteutuu vaikkapa liikkeen, liikkumisen kautta, niin se saa meidät muutokseen.”
(N5)

En skapelseteologisk aspekt beskrivs i det ovanstående citatet genom en tanke om idrott som en gemenskapsskapande aktivitet. Det här är också något som flera av de övriga informanterna lyfter fram, nämligen att idrott förstärker känslan av gemenskap eftersom man oftast idrottar tillsammans. Man använder då sina unika gåvor tillsammans; idrotten och tävlingsidrotten är några av de här gåvorna. Konkreta bibliska exempel lyfts fram, och man påpekar hur Jesus ofta åt tillsammans med folk och gick överallt till fots. Det var en långsam takt av vandring, men de som följde Jesus bokstavligen, rörde hela tiden på sig med Jesus. En informant går vidare i sina tankegångar genom att nämna den gyllene regeln och betonar hur människorna tillbringar tid tillsammans och värnar om gemenskapen.

Informanterna poängterar också hur många av de värderingar som de förknippar med idrott – och som idrotten bidrar till att befrämja – är förenliga med värderingar som kyrkan värnar om och som de också starkt kopplar samman med kristendomen. I förlängningen anar man i dessa därför även vad informanterna anser att man kan uppnå genom att använda sig av idrott i församlingarnas verksamhet. Informanterna poängterar nämligen också hur idrott används som ett sätt att förmedla sådana värderingar som idrotten och kristendomen har gemensamma. Informanterna betonar alltså att vissa värderingar inom idrott går hand i hand med kyrkans värderingar. Därför anser informanterna att idrott är en verksamhetsform som kyrkan lätt kan använda sig av.

De värden informanterna nämner och som kommer till synes i intervjuerna är: oförytterligt människovärde, en holistisk människa, jämlikhet, respekt, godkännande av olikheter samt unika människor, tillgänglighet, trygghet, ansvarsfullhet, kärlek till nästan, evangelium samt att förebygga utanförskap och ensamhet. Det oförytterliga människovärdet syns genomgående i resultaten och exemplifieras i följande svar av en informant:

”Mutta se sellainen luovuttamaton ihmisarvo ja rakkaus lähimmäisiin ja tietyllä tavalla se, että Jumala on rakkaus ja rakkaus välittyy meidän ihmisten kautta ja me halutaan sitä välittää toinen toisillemme, niin se ihan perusarvona.” (N4)

Informanten lyfter i sitt svar fram människovärdet och en kärlek till nästan som en grundläggande värdering som kyrkan därför vill förmedla och sprida. Övriga värden som informanterna nämner som gemensamma för såväl idrotten som kyrkan är rättvisa, jämlikhet, ansvarsfullhet och att göra något tillsammans. De lyfter också fram trygghet, förtroende och en möjlighet för alla att kunna tillhöra gruppen. Samtidigt förebygger idrott utanförskap och ensamhet samt förstärker delaktighet. En informant beskriver likvärdighet på ett vardagligt sätt. Hon menar att alla tillfällen är unika och värdefulla. Detta är värden som man i kyrkan också värnar om och eftersträvar att förmedla. Informanten poängterar att när församlingen bemöter en människa borde denna människa få en känsla av att exempelvis prästen är aktivt närvarande och att den aktuella stunden är lika värdefull som den tidigare eller den kommande stunden. Det har på sätt och vis att göra med det oförytterliga människovärdet och med förmågan att visa empati. Målet är då att vara närvarande i den stunden till den grad som situationen kräver. Det är inte bara den människan eller prästen som är med i stunden, utan Kristus är också alltid närvarande där. När man förstår och känner i hjärtat att Jesus är med en vid ett tillfälle, kan man själv också vara helt närvarande i situationen för den andra människan. De här tankarna förklarar en informant på följande sätt:

”Ne nyt varmaan on ne tasavertaisuus ja kokonainen eli holistisuus. Ne on mulle hyvin keskeisiä arvoja ja liittyy mun omaan ajatteluun ihmisyydestä ja siihen, et me ollaan Jumalan kuvia. [...] Ei se voi olla sillee, et se [Kristus] on vähän tässä, tuli vaan pikkusen käymään. Pitää 100 % ajatella, et Kristus itse on tässä. Raamattu lupaa meille, et Jeesus on meidän rinnalla koko ajan eikä vaan sillee, et se [Jeesus] tulee käymään.” (N1)

Citatet visar hur den fullständiga närvaro är något som informanten i fråga också förknippar med kristen tro och kristet liv. Med andra ord blir det tydligt hur informanterna ofta hänvisar till Bibeln eller till Jesus när de argumenterar för idrott i församlingens verksamhet. Till exempel när det gäller oförytterligt människovärde framhäver varje informant att även evangelierna berättar om detta. Informanterna läser visserligen in flera inbegriper informanterna i detta begrepp det att man skall respektera och acceptera andra människor sådana som de är. Detta kan ta sig konkreta uttryck, exempelvis på så sätt att man i församlingen

reflekterar kring hur tillgängligheten kan förverkligas så att alla människor kan delta i verksamheten trots deras eventuella utmaningar. Att detta är något som idrott och kristendomen har gemensamt framkommer mycket tydligt i det som en av informanterna säger:

”No arvoina tietenkkin on kirkolle keskeisimmät arvot eli lähimmäisen rakkaus ja vastuullisuus, ja totta kai myöskin sitten, kyllähän meillä on arvoina aina ne evankeliumin pohjalta nousevat arvot jakamattomasta ihmisarvosta ja siitä, että noilla kentillä ei olla kumminkaan vaan ihan muodon ja olemisen vuoksi. Vaan kyllä meillä siinä on tarkoitus johdattaa ihmisiä hyvän Jumalan yhteyteen ja totta kai se on se kaiken taustalla oleva arvo tässä kaikessa. [...] Totta kai meidän viesti on se, että jokainen ihminen on tervetullut ja kynnys on matalalla. Ja kentillä, jossa pelataan ja urheillaan, niin kyllä sielläkin on hyvä nähdä se, että elämä ei ole jatkuvaa kilpailua ja kilpajuoksemista tai taistelua toisia vastaan vaan urheilun kautta voidaan myöskin tämmöistä positiivisuutta, iloa ja yhdessä tekemistä ja kokemista jakaa. Ehkä kirkon sanomaan liittyy ihan hyvällä tavalla myös yhteisöllisyyteen ja siihen, että ollaan osa suurempaa kokonaisuutta. Ehkä noille kentille on hyvä myöskin tuoda sitä armollisuutta ja armon viestiä, että mistä evankeliumissa on kysymys, että aina ei voi voittaa ja tappioillakin on omat tarkoituseränsä ihmiselämässä.” (N3)

Citatet vittnar för det första om hur informanten inte anser att kyrkan skall använda sig av idrott i sin verksamhet endast för sakens skull utan uttryckligen för att det finns en värdegrund som kyrkan och idrotten har gemensam. Som exempel nämner informanten hur idrott inte enbart handlar om tävling och konkurrens, utan lika mycket om glädje, att man gör saken tillsammans, och främjar det positiva. Informanten ser vidare hur evangeliets budskap om nåd på sätt och vis blir särskilt konkret just på idrottsplanen, där förlust oundvikligen har sin plats – precis som fallet är med livet i största allmänhet.

Att idrotten inte är ett självändamål för kyrkan och för församlingarnas verksamhet framkommer även i svaren från andra informanter. En av informanterna uttrycker det på detta sätt:

”Se on mun mielestä syvintä teologiaa ja sitä sellasta Jumalatiedettä ja Jumalaoppia, että me olemme täällä ihmisiä varten ja palvelemme seurakuntaa ja sit kun palvelemme seurakuntaa, niin me palvellaan myös Jumalaa, koska seurakunta on Jumalan ja hengen alulle puhaltama yhteisö. Muinaisista Paavalin

ajosta. Me ei olla kuitenkaan jumppakerho, vaan meidän keskellä asuu Kristus ja on ehtoollinen ja ne on meidän uskomme ytimessä.” (N1)

I svaret framkommer för det första något som alla informanter lyfter fram, nämligen hur människan finns till på jorden för att tjäna Gud, församlingen och andra människor och att idrott således är ett verktyg möjliggör situationer där människor kan vara tillsammans och tjäna varandra. Men det viktiga är ändå inte idrotten i sig – ”vi är ingen gympagrupp”, som informanten uttrycker det.

Mer än att betona något slags skapelseteologisk aspekt som innebär att varje människa inte bara är värdefull utan också lika mycket värd som någon annan, talar i princip varje informant om något, som man kunde beskriva som en holistisk syn på människan. En informant betonar hur stor betydelse det har att se på människan ur ett holistiskt perspektiv. Några informanter pratar om den triangel som KFUK samt KFUM använder i sin verksamhet för att visa på en helhetssyn av människan. Den här triangeln innehåller kropp, själ och ande, med andra ord det fysiska, det emotionella och det andliga välmåendet. Informanterna pekar på hur idrotten främjar balansen mellan de här dimensionerna och när balans uppstår, mår människan bra. En informant tar fram socialt välmående när det holistiska välmåendet diskuteras. Med socialt välmående menar informanten att man inte känner sig ensam. Densamma tanken finns bakom den holistiska synen. När man mår bra och har balans mellan de olika dimensionerna, kan man koncentrera sig mera på flera områden av sitt övriga liv utanför de här dimensionerna. Det viktigaste är att en atmosfär av nåd finns tillgänglig för sådana människor som känner sig söndriga men också för sådana som känner att de har livet i balans. En informant pratar om balans, människosyn och kroppslighet på följande sätt:

”Mutta jos ne [henkinen, hengellinen ja fyysinen] on tasapainossa, niin ihminen voi hyvin. Ja se lähtee ihan kristillisestä vakaumuksesta ja ihmiskäsityksestä, että meidät on luotu ruumiillisiksi.” (N4)

Här blir det tydligt hur balansen mellan det kroppsliga, själsliga och andliga utgår från en kristen övertygelse och människosyn – en syn där människans kroppslighet tas på allvar. Särskilt det sistnämnda framkommer i svaren från flera av informanterna. De betonar också hur varje människa är skapad till Guds avbild och att kroppen är ett tempel för den Helige Ande. Även när det gäller detta argument använder de Bibeln och Jesu person som exempel. När Jesus i evangelierna helar människor inbegriper detta helande en stark fysisk närvaro men samtidigt stillas också sinnena hos dem som blir helade, och detta får dem att följa Jesus. Också Paulus

undervisning i Bibeln hänvisas till under intervjuerna, och informanterna pekar på hur Paulus utnyttjar begrepp från idrott i sina brev när han förklarar en kristen människas mognadsprocess. Informanterna förklarar att både andlighet och rörelse är de beståndsdelarna som tillsammans utgör av en holistisk människa. Att båda delarna – den andliga och den kroppsliga – är viktiga framkommer i följande citat av en av informanterna. Här varnas för att nedvärdera någondera aspekten, och uppmanas att se på människan som en helhet bestående av flera delar som tillsammans är ett tempel för den Helige Ande:

”Ja se, että meidän työssä otetaan tosissaan Paavalin ajatus, että ruumis on Pyhän Hengen temppeli. Tarkoittaa sitä, että ihminen on kokonainen ja että me ei voida väheksyä jotain puolta meissä, vaan tämmöinen holistinen kulma katsoo asioita ja silloin se on myös kansanterveydellinen juttu.” (N5)

Vid sidan av den holistiska människosynen, lyfter informanterna fram att livet är en gåva från Gud. Detta används som ett vidare argument för kyrkans idrottsverksamhet. Gud har givit människan allting i gåva och en av de här gåvorna är motionen. Gud har givit gåvorna till människan för att användas och för att människan skall kunna ta hand om sig själv. Gud har gett människorna deras kroppar för att de ska röra på sig. Den samma idén finns bakom tanken om kroppen som ett tempel. Människorna borde ta hand om sina kroppar och vårda dem, eller – som en informant uttrycker det – livnära kroppen på olika sätt. En intressant teologisk iakttagelse är att informanterna betonar hur kroppslighet även beaktas i den apostoliska trosbekännelsen då ”kroppens uppståndelse” nämns. Han framträder en teologisk motivering som är grundad i tanken om själens odödlighet och hur detta förenas med kroppens uppståndelse samtidigt under uppståndelseprocessen hos människan. Att detta får konsekvenser för människans liv på jorden framgår av följande citat av en av informanterna, där poängen går ut på att det med avseende på uppståndelsen inte är utan betydelse hur vi lever våra liv här på jorden:

”Meillä yhdistyy nimittäin yhtä aikaa ylösnousemus uskossa sekä sielun kuolemattomuus että ruumiin ylösnousemus. Ja silloin me on ammennettu siellä kulttuurista niitä elementtejä, joka tekee sen, että meillä on jonkin sortin ylösnousemusruumis, niin se ei ole samantekevää, miten me tätä elä elämää täällä tehdään.” (N5)

Utöver bibliska exempel och teologiska resonemang lyfter informanterna också fram kyrkohistoriska argument när det diskuterar varför kyrkan använder sig av idrott i sin

verksamhet. Ett sådant exempel är pilgrimsvandring och dess betydelse för själen. Informanten berättar om hur människorna gick på heliga vandringar redan under Bibelns tid och även därefter. Enligt informanten är det första som pilgrimsvandraren fokuserar på under pilgrimsfärden det fysiska, men detta skiftar efter ett tag till ett fokus på det som sker i sinnet. När vandraren efter ett tag lärt sig tåla den fysiska ansträngningen, kopplas tankarna om det fysiska helt bort från sinnet. Informanten betonar att det ger en viktig betydelse åt idrott – att göra utrymme för tankarna.

En kyrkohistorisk viktig person som en informant hänvisar till är Franciskus av Assisi. Närmare bestämt hänvisar informanten till ett talesätt av Franciskus av Assisi: ”predika alltid evangelium, och om nödvändigt, använd ord”. Idrotten är ett medel för att exemplifiera kärlek. Kristus lever i och genom människor, och tron finns i kärnan av allt arbete också i idrottsverksamheten. Det här blir då den viktigaste motiveringen för idrottsverksamhet. En informant beskriver den här motiveringen genom Jesu ord: ”gå därför ut och gör alla folk till lärjungar” (Matt. 28:19) och efterfrågar mod att prova olika tillvägagångssätt för att förverkliga det här uppdraget. Informanter beskriver hur Jesus lär människorna att gå ut till olika platser där människor befinner sig, för att möta dem och leda dem till en god Gud. Jesus rörde sig bland alla typer av människor och verkade där, och detta är den teologiska motiveringen till församlingens idrottsverksamhet. En informant uttrycker det på följande sätt:

”Kyllä teologiset perusteet on siinä, että menkää kujille, teille, aivotierille, eli menkää sinne missä ihmiset on ja menkää sinne kohtaamaan. Kyllä Jeesuskin liikkui kaikenlaisten ihmisten parissa ja se on selkeästi se perusta, miksi me ollaan liikenteessä.” (N3)

Både i citatet av Franciskus av Assisi och i missionsbefallningen tar informanten fasta på hur den kristna tron tar sig konkreta uttryck av att göra och gå, vilket förstås passar väl ihop med idrott.

Det är inte bara bibliska, teologiska och kyrkohistoriska argument som framträder ur informanternas svar. De hänvisar också till hur man skulle kunna i Finland ta modell av andra kristna kyrkor och församlingar. En informant berättar ett exempel om hur idrott används i församlingskontext i England. Där håller den anglikanska kyrkan på med *Sport Factory*-verksamhet i skolorna för att tjäna skolorna utan att hålla några andakter där. Men ifall någon undrar varför de håller igång verksamheten, kan de svara hur det finns något större än de själva,

vilket är Gud. Och Gud är kärleken själv, och den här kärleken vill de som tjänar förmedla vidare.

4.2. Vad vill man uppnå genom att använda sig av idrott i församlingens verksamhet?

Den andra forskningsfrågan lyder: Vad vill man uppnå genom att använda sig av idrott i församlingens verksamhet? I detta kapitel kommer jag att redogöra för vad mina informanter har svarat på denna fråga. För enkelhetens skull har jag delat in resultatet i fyra olika grupper. För det första menar informanterna att idrott är en lågtröskelverksamhet, vilket gör att man lätt kan nå ut till människor med hjälp av idrott. Det andra målet som kommer upp i resultaten är hur man med hjälp av idrott kan skapa och främja gemenskaper. Det tredje målet har att göra med människans välmående och i förlängningen kyrkans ambition att påverka i samhället. Det fjärde målet handlar om att församlingen genom idrott kan komma i kontakt och samarbeta med olika föreningar och därmed också skapa synlighet kring sig själv.

Nå ut till människor – låg tröskel

Enligt informanternas erfarenheter är idrott en lågtröskelverksamhet vilket betyder att det är lättillgänglig för alla människor. Vad som avses med detta framkommer tydligt ur en jämförelse som en informant ger. Om man skulle bjuda alla som under det senaste året har flyttat till ett församlingsområde både till gudstjänst och till en idrottsmatch med kaffe och bullar, så skulle antagligen idrottsmatchen locka en hel del mer människor. Det här är ett exempel på en lågtröskelverksamhet där människor möts. För många av de inbjudna människorna har en dylik tillställning vara den första kontakten med kyrkan på tiotals år.

Samtliga informanter lyfter fram att det faktum att idrott är ett bra medel för att träffa människor, som det viktigaste av vad man vill uppnå med idrotten. Med detta menar informanterna att kyrkan och församlingen ska sträva efter att vara tillgänglig där människorna lever och att möta och stötta dem på de platser där de rör sig i sin vardag. Detta beskriver en informant på följande sätt:

”Liikuntahan on oivallinen kohtaamisen väline ja sen takia se on tosi tärkeä. Tärkeätä on seurakuntatyössä kohdata ihmisiä ja sen liikunnan kautta me voidaan matalalla kynnyksellä päästä lähelle ihmistä ja olla rinnalla kulkijoita siinä heidän elämässään, tukea niin henkistä kuin fyysistä hyvinvointia.” (N2)

Citaten antyder hur ett förtroende skapas då församlingen finns med på olika idrottsplaner och vid olika tillställningar och när församlingens anställda på dessa platser gör sig tillgängliga för att diskutera med de människor de möter där. Genom idrottsverksamhet eller vid samarbeten kring tävlingsidrott når församlingen människor som inte går i kyrkan, eller som inte har någon kontakt med församlingen. Människor lär känna kyrkan bättre och då blir det lättare för människor att delta i församlingslivet senare. Men det är inte bara människor utanför kyrkan som lär känna kyrkans verksamhet. Även församlingsanställda lär känna samhället och de livssituationerna som människor lever i bättre.

Att idrotten beskrivs som en lågröskelverksamhet innebär också att den ses som ett verktyg som kan användas för att möta olika människor oberoende av bland annat deras ålder, kön, religion eller hälsotillstånd med den övergripande målsättningen att alla kan vara med trots eventuella förhinder eller funktionsnedsättningar. Här görs visserligen skillnad mellan idrott och tävlingsidrott. Inom idrotten får ingen en känsla av att den inte kan, och ingen behöver inte vara ängslig för att den inte har gjort något förut eller vara rädd för att bli lämnad utanför. Det finns ingen tävlingsaspekt eller stränga målsättningar för idrottandet om man inte vill lägga upp sådana för sig själv. Att alla ges likadana förutsättningar att delta, beskriver en informant så här:

”Liikkeeseen ei jää sitä ulosjäämisen tunnetta. Mä en pysty, mä en osaa, ettei tuu sellasta ahdistusta, että en mä oo mikään urheilija, et en mä nyt tälläsee juoksukilpailuun voi lähteä ku en oo koskaan juossu. Eliikkä sit ku puhutaan liikkeestä, niin meillä kaikilla pitäs olla tasavertainen mahdollisuus liikkua ja mennään vaikka siihen, että joku voi liikkua pyörätuolissa tai joku voi liikkua, vaikka vaan kasvot liikkuis. Pitäis jotenkin ajatella, että liike kuuluu kaikille, se on ihmisoikeus.” (N1)

När det gäller idrottens potential att överbrygga åldersklyftor berättar en informant om problematiken där människor i vissa åldersgrupper faller utanför kyrkans verksamhet. Idrotten är ett exempel på sådan verksamhet som kan hålla människorna förankrade i kyrkans verksamhet. Informanten konstaterar att det ofta bara är 5 % av församlingsborna som kommer till kyrkan och därför kan idrotten betyda väldigt mycket för den resterande 95 %. Det är en diakonal synvinkel att kyrkan tjänar alla som bor inom kyrkans område.

När det gäller frågan om kön nämner några informanterna en ökning av ensamma män i samhället och hur dessa män löper risk att marginaliseras. Idrott är ett bra verktyg att bjuda dem in till en gemenskap. Det kan exempelvis ske i form av gratis idrottspass som är enkla att delta i, men också i form av tillställningar där man i församlingen kan titta tillsammans på något idrottsevenemang. Som exempel på detta har några informanter ordnat fotbollskyrka, Formula 1-kyrka och ishockeykyrka där människor har träffat varandra kring idrotten. Tillsammans har människorna först deltagit i nattvard eller firat gudstjänst, sedan har det funnits en paneldiskussion med experter och sedan har alla tittat på matchen tillsammans. Efter matchen finns det kaffe och korv för deltagarna där ensamma människor kan möta varandra och alla får någonting att äta och dricka. Tillställningarna är alkoholfria och det är lätt att komma med. En informant tillägger hur diskussionerna utanför kyrkan ofta kan vara väldigt djupa, vilket underlättar för människorna att ta kontakt med församlingens anställda nästa gång de har behov av att få diskutera.

Gemenskap

Varje informant lyfte i sina svar fram att idrott är ett bra verktyg för att skapa gemenskapskänsla. Enligt informanterna är det viktigt att varje människa blir sedd och hörd och just detta är en av de bästa aspekterna med idrott. Idrottsverksamhet kan visa hur livet inte bara är en ständig tävling mot andra, utan att det också kan innehålla glädje, positiva upplevelser och en känsla av gemenskap och delaktighet. Det är något som följande citat av en av informanterna lyfter fram:

”Mua motivoi, kun mä näen, että ihmiset voi hyvin ja mä näen, että ihmiset tulee nähdyksi ja kuulluksi ja mä mäen sellaisen yhteisöllisyyden ja ilon ja riemun. [...] on kutsuttu levittämään sitä ilosanomaa ja mä ajattelin, että tässä on yksi väline levittää sitä.” (N4)

Gemenskapen och delaktigheten innebär också att alla har en uppgift, ett ansvar och ges utrymme att använda de gåvor som de fått. Det blir särskilt tydligt när man med idrott tänker på lagsport, så som i följande citat av en av informanterna:

”Elämä on lahja. Ja se mitä meillä on olemassa, niin on lahjaa ja se on tarkoitettu käytettäväksi ja huolehdittavaksi. [...] Liikunta on suurimassa määrin yhteistä tekemistä ja yhteisöllisyyttä vahvistavaa toimintaa. Ikään kuin yhdessä laittaa käyttöön niitä lahjoja, mitä meillä kullakin on vähän erilaisia.” (N6)

Informanterna understryker hur idrott har en förmåga att främja gemensamt ansvar, förebygga utanförskap och minska på marginalisering.

Några av informanterna har egna erfarenheter av exempelvis hur människor som är ensamma och har en känsla att de inte tillhör något sammanhang har kommit med i församlingens idrottsverksamhet. De har fått en känsla av delaktighet, de har äntligen en plats att gå till och en grupp där de kan vara sig själva. Det kan hända att de väntar hela veckan på idrottspasset och det är det som bär dem att orka resten av veckan. Det kan också vara en så enkel satsning som gemensamma matchtröjor, vilka får människor att känna att de tillhör en särskild gemenskap. Informanterna vet också berätta att man ofta kommer in på djupare diskussioner efter att man först har idrottat och badat bastu tillsammans. Redan termen ”samling” inom ordet ”församling” utmanar kyrkan att fungera så att gemenskaper får rum.

Välmående

Det tredje som församlingarna hoppas att uppnå genom att använda sig av idrott i sin verksamhet är välmående. En av informanterna beskriver detta genom ett gammalt uttryck: ”en sund själ i en sund kropp” och den tanken förekommer i någon mening i samtliga informanternas svar. Idrott kan fungera som ett medel för kyrkan att komma människor närmare, men också för att stötta både deras mentala och fysiska välmående. De positiva effekterna som redan den minsta rörelsen kan ha i människors liv lyfts fram. All idrott är inte prestationsinriktad utan varje form av rörelse är bra. Människor reser sig exempelvis upp några gånger under gudstjänster, de kan vrida enkel på sina handleder eller ta en promenad.

Det finns ett positivt samband mellan idrott och god mental hälsan. Det gäller både på individnivå, på gruppnivå men också på samhällsnivå, så som följande informant beskriver:

”Ja sitten mielenkunto on elintärkeä asia ja fyysinen kunto vaikuttaa siihen. Elikkä se on tavallaan sekä yksilön että yhteiskunnan tasolla ja yhteisöjen tasolla. [...] Vaikka urheilu sinällään tuottaa pettymyksiä, niin urheilun kautta opitaan käsittelemään pettymyksiä ja turhautumista. [...] Ja urheilu tuottaa hyvää mieltä, onnellisuutta, iloa voisi sanoa voimakastakin iloa. Esimerkiksi miehet pystyy purkamaan urheilun kautta jotain sellaista mikä on muuten ehkä suljettu sydän, niin tossa se läikähtää.” (N5)

Samtliga informanter berättar hur idrottsverksamhet leder till välmående på såväl det fysiska som det mentala planet. Här finns en koppling till synen på människans som en holistisk varelse, vilket beskrivs av en informant på följande sätt:

”Kokonaisuuden tasapainoa urheilu parhaimmillaan voi edistää.” (N6)

När det gäller välmående som en av målsättningarna man hoppas uppnå med idrotten inom församlingarna blir det tydligt att informanterna inte enbart tänker på församlingsmedlemmarna utan också på församlingens medarbetare. Fysiskt välmående på arbetsplatsen bland de anställda lyfts av en informant fram som något viktigt eftersom det ökar uthålligheten och aktivitetsnivån under arbetsdagarna. Inte heller här handlar målsättningen om att kyrkan skall vara sportig, utan att kyrkan kan representera ett holistisk välmående, vilket också inkluderar idrott:

”Ei meidän tarvi olla urheileva kirkko. Ei se voi olla meidän tavoite eikä mikään unelma, eikä se oo munkaan unelma, et ois sporttinen kirkko. Muutenhan se sulkisi pois ihan järkyttävän osan meidän jäsenistä. Mut me voidaan olla liikettä ja kokonaisvaltaista hyvinvointia edustava kirkko.” (N1)

Kanske blir kyrkans strävan efter samhällsrelevans och kyrkans ambition att påverka det omgivande samhället som tydligast när informanterna talar om hur idrotten kan främja folks välmående. Det blir tydligt att informanterna ser att kyrkan har en uppgift att fylla. Väldigt konkret blir det i följande uttalande där informanten, med hänvisning till vad en av biskoparna har sagt, kallar fysisk orörlighet för en av de nya folksjukdomarna:

”[...] mun mielestä joku meidän piispoista aika hyvin loi sen lausumaan, että liikkumattomuus on uusi kansantauti” (N4)

Det blir tydligt att samtliga informanterna ser kyrkan som en del av samhället, och att det därför är viktigt att tänka på hur kyrkan kan stödja samhället. När församlingarna får människorna att röra på sig, bidrar de indirekt till mentalt välmående hos människor. Detta får positiva konsekvenser inom social- och hälsovården, något som i sin tur höjer samhällets funktionsförmåga. När idrott används som en del av barn- och ungdomsfostran stötts å ena sidan barns mognad och utveckling. Å andra sidan gynnar det – enligt en informant – samhället när församlingen håller eftermiddagsklubbar med exempelvis idrott eftersom föräldrarna kan jobba längre och barnen har en trygg plats att vara på. Barnen i sin tur leker mer och använder mindre tid till sociala medier.

En av informanterna anser också att kyrkan har ett ansvar i att i samhället framhålla tanken om att människan är en helhet som är helig och unik där alla delarna av kroppen är goda:

”Nää [ruumis ja sielu] vaikuttaa toisiinsa ja jos kirkko pystyisi pitämään esillä sitä ajatusta, että ihminen on kokonaisuus ja ihminen on pyhä ja ainutlaatuinen ja meissä ei ole olemassa niin sanotusti huonoja ja hyviä osia. Ruumis, sielu. [...] Se olisi hyvä, että meidän ihmiskäsitys olisi jotenkin sellainen, että liike tekee meille hyvää koska kaikki virtaa, muutos on pysyvää. Ja koska näin on, niin liike on luonnollista, koska sitten ymmärtää myös levon päälle.” (N5)

Samarbete och synlighet

Det fjärde målet handlar om hur kyrka och församling genom idrottsverksamhet kan samarbeta med olika föreningar men också om hur detta kan ge synlighet åt församlingen. Alla informanter nämner samarbete mellan olika verksamhetsaktörer. Idrott är ett bra verktyg för att samarbeta med olika aktörer såsom staten, kommuner och föreningar i samhället. Målet är då att tillsammans med dessa aktörer främja välmående i församlingar samt att möta människor. Idrott sänker nämligen den tröskel som annars ofta verkar göra samarbete mellan församlingar och olika andra samhällseliga aktörer svårt. Något mer indirekt, och på länge sikt, anar man att en av målsättningarna med samarbetet också är samhällselig påverkan. Informanten i fråga tänker vi borde ändra kulturen kring vad som anses vara viktigt, så att vi inte bara bygger vårt land för ekonomin skull utan för människornas skull. Informanten nämner Kyrkans delegation för motion och idrott, som har som en av sina uppgifter att främja diskussioner om etik och om hur man kan bidra till att bygga samhället:

”Kun tässä yhteiskunnassa tarvittas vahvaa kriisiosaamista ja jälleenrakentamisen ajatuksia. Mä näen sitä, että voitais tehdä sitä asioissa, jotka yhdistää ja yksi niistä on liikunta ja urheilu. Se enemmän yhdistää ihmisiä kuin erottaa.” (N5)

Genom samarbeten med olika samhällseliga aktörer har kyrkan således en bättre möjlighet att vara med och påverka.

Samarbete med olika aktörer handlar också väldigt mycket om att skapa synlighet kring kyrkan. Till exempel idrottsföreningarna gör gärna samarbetet med församlingar och kan få sponsorpengar. Församlingen får i sin tur värdefull reklam på idrottsplanen, där det finns tusentals människor på plats under olika idrottsevenemang. Det viktigaste är inte att förkunna evangeliet med ord, utan att vara närvarande på plats och visa att församlingen existerar bland

människorna. Fokus ligger på samarbetet med idrottsföreningar och det argumenterar en informant för så här:

”Oon huomannut, että se on semmoinen yks hyvä väylä ihmisten kohtaamiseen ja seurakunta on hyvä yhteistyökumppani noissa liikuntakentillä, että se tuo meille näkyvyyttä, mutta se luo myöskin kontakteja ihmisiin. [...] Liikunnan- ja urheiluyhteistyön kautta me tavoitetaan paljon sellaisia ihmisiä, jotka eivät ole vakkari kirkossa kävijöitä, joiden kontakti seurakuntaan ohentunut kovastikin. Ja se on hyvä kontaktien luomisen paikka. Se on hyvä verkostoitumisen paikka.”

(N3)

Ett annat sätt att göra samarbete, är att ordna evenemang tillsammans med föreningarna. En informant berättar om ett så kallat kyrkocykling-evenemang där församlingen samarbetar med en lokal cykelförening. Sträckan är cirka 40 kilometer och under den finns olika aktivitetspunkter som cyklisterna stannar vid. Samarbetet med lokala föreningarna erbjuder många möjligheter. Framför allt är det, enligt en informant, en mycket positiv överraskning för många människor att kyrkan är med i stora idrottsevenemang. Att kyrkan och dess präster är närvarande på olika ställen väcker en känsla meningsfullhet hos människorna. En informant tillägger att församlingen är relevant för på område när den finns bland människorna. I idrottssammanhang kan man visa att kyrkan existerar. Det skapar en positiv bild av kyrkan.

Informanterna berättar hur kyrkan vill skapa en samhällsrelevant bild av sig själv och då spelar idrott en roll för synlighet. Informanter betonar vikten av att vara aktiv i olika samarbeten och komma med ut på idrottsplanerna. Om inte folk vet vad som händer i församlingarna, kommer aktiviteterna så småningom avslutas, om inte en tillräcklig popularitet uppnås. *Församling i rörelse*-projektet har också gjort kyrkans idrottsverksamhet mera synlig. De har till exempel gjort en logo som kan användas överallt i alla församlingar i Finland. Tanken är att allt idrottsverksamhet samlas under rubriken *församling i rörelse* så att de hittas. Det krävs med andra ord ett aktivt och kontinuerligt arbete:

”Samalla tavalla kuin kaikissa lobbaus toimissa sitten kun oot itse paikalla, niin kirkko muistetaan sitten. Jos et sä ole siellä mestoilla, niin sitten sut unohtaa. Muistaa sen jatkuvuuden tavallaan merkityksen siinä.” (N4)

I grund och botten verkar idrottsarbetet och samarbetet med olika aktörer bottna i en önskan om att helt och hållet ändra på den bild av kyrkan som förmedlas till det omgivande samhället.

Drömmen beskrivs av en informant som att söndagsmässan kunde kännas mer tillgänglig för till exempel unga idrottare. En annan informant drömmer om att attityderna i samhället skulle förändras så att kyrkan skulle ses som en i raden av aktörer som arbetar för befrämjande av folks välmående och motion:

”Haave on se, että meidät otettaisiin yhteiskunnassa avosylin vastaan sinne yhdeksi toimijaksi ja liikkumisen edistäjäksi. Ja ennen kaikkea se, että ”jes, me liikutaan täällä ja tää on tätä meidän kirkon toimintaa 2020-luvulla täällä”.” (N2)

Några informanterna pratar om sina drömmar där *Församling i rörelse* skulle kunna vara en del av *i rörelse*-programhelheten som *Skolan i rörelse* och *Småbarnspedagogiken i rörelse* är. De målar upp en dröm där samhället kunde samarbeta med församlingarna för att motverka den fysiska inaktivitet som råder i samhället.

5. Analys

I detta kapitel kommer jag att analysera undersökningens resultat. Jag kommer att diskutera de forskningsfrågor jag inledningsvis ställde, nämligen hur mina informanter motiverar idrott i församlingarnas verksamhet och vad de önskar uppnå med denna idrottsverksamhet. Sammantaget svarar dessa frågor på min forskningsuppgift, nämligen varför församlingarna använder sig av idrott i sin verksamhet. De två forskningsfrågorna överlappar delvis varandra, men indelningen har under arbetets gång varit användbar och skapat större begriplighet och klarhet i svaren. I detta analyskapitel kommer jag dock att diskutera frågorna gemensamt och utan åtskillnad.

Det finns flera förklaringar till varför idrott används i församlingens verksamhet. En genomgång av mina informanternas svar visar att idrott motiveras både med bibliska argument, men också med vad man kunde kalla för teologiska och kyrkohistoriska argument, samt med hänvisning till hur man gör i andra länder. Detta tyder på att man inom kyrkan anser det viktigt att legitimera idrott som en av kyrkans verksamhetsformer. En förklaring kan vara – vilket jag visar i det teoretiska bakgrundskapitlet – att kyrkans inställning till idrott och kroppslighet inte alltid i historien har varit enkel eller positiv.

De många motiveringarna visar också att man i kyrkan och dess församlingar ser idrott mer som ett verktyg och redskap som kan hjälpa till med att förverkliga kyrkans vision och uppgift, och inte så mycket som ett självändamål. Kyrkan skall inte vara en ”gympagrupp” som en av informanterna uttryckte det. Man använder sig med andra ord inte av idrott i kyrkans verksamhet enbart för sakens skull. Tvärtom finns det många bakomliggande anledningar och målsättningar som man hoppas att man skall kunna nå med hjälp av idrott.

En av förklaringarna till att just idrott anses vara en bra verksamhetsform för kyrkan är enligt informanterna att sådana värden som man ofta förknippar med idrott överensstämmer med kyrkans värdegrund. Som exempel kan nämnas hur informanterna understryker hur idrott har en förmåga att främja gemensamt ansvar, förebygga utanförskap och minska på marginalisering. Allt detta är sådant som även kyrkan vill arbeta för. Ett annat exempel som lyfts fram är idrottens gemenskapsskapande potential som kan stöda kyrkans budskap om

gemenskap och delaktighet. Med hjälp av idrott kan kyrkan med andra ord bidra till att sprida och förmedla dessa och liknande värden.

Men idrott kan också användas för att sprida och visa på specifikt kristna värden och budskap såsom evangelium och nåd. Detta kan man enkelt visa på i idrottssammanhang, där alla emellanåt stöter på förlust och besvikelse. Det kan också gälla tanken på att förmedla kärlek till sin nästa och betjäna andra människor. Församlingen vill vandra bredvid människor på de platserna där de befinner sig, och om de blir intresserade av kyrkans budskap är församlingen färdig att berätta mer om budskapet.

Det här visar att kyrkan vill ta hjälp av idrott för att stödja och hjälpa den enskilda människan, till exempel när det gäller hennes välmående, känsla av delaktighet. Men min undersökning visar att kyrkan också har större ambitioner än att enbart påverka den enskilda människan. Dels vill kyrkan ta ställning i etiska diskussionerna inom idrott genom att framhålla hälsosamma värderingar och ideal. Dels vill kyrkan vara en samhällspåverkande faktor. Det framträder tydligt i mitt material till exempel i frågan om människosyn där man vill ta ställning mot vad man uppfattar som en rådande negativ kroppskultur. Där man i dagens värld – liksom jag visade i den teoretiska bakgrunden – ofta vill lyfta fram kroppslighet och bara betona den sidan av människan, visar mina resultat hur församlingar betonar en mer holistisk människosyn. En sådan människosyn handlar om att människan är en helhet som är helig och unik där alla delarna av kroppen är goda. Kyrkan som samhällspåverkande faktor framgår också till exempel i frågan om hur idrotten kan främja folks välmående. Uppfattningen är att när församlingarna får människor att röra på sig bidrar de indirekt till mentalt välmående hos människor, något som i sin tur får positiva konsekvenser inom social- och hälsovården.

När informanterna talar om idrott som ett redskap som kyrkan kan använda sig av får man lätt bilden av det är församlingsmedlemmar eller kanske allra helst blivande församlingsmedlemmar som står som mottagare av denna verksamhet. Det stämmer i och för sig. Men det är intressant att se hur informanterna också anser att idrott är bra även för församlingarna och de församlingsanställda. Med det här avses dels rent konkret att fysiskt välmående på arbetsplatsen bland de anställda är viktigt eftersom det ökar uthålligheten och aktivitetsnivån under arbetsdagarna. Dels avses att idrott som verksamhetsform gör att de församlingsanställda får röra sig bland människor och lära sig hur samhället ser ut och vad som pågår i samtiden.

Resultaten från min undersökning stöder i mycket det som jag lyfte fram i den teoretiska bakgrunden. Ett av de främsta resultaten är att idrott används för att förkunna evangelium. Jag tänker att det inte är överraskande i sig, eftersom det är kyrkans grundläggande uppgift. Det är trots allt församlingen som ordnar verksamheten. Vad som kanske snarast är överraskande, är att det här perspektivet inte syns så mycket i tidigare finländsk forskning. Däremot är den tydlig exempelvis i det som kallas för *Sport ministry*-verksamheten som förekommer i till exempel England och de Förenta staterna. Tanken med den verksamheten är att nå ut till människor genom lågtröskelverksamhet. Lee (2004) betonar exempelvis gemenskaper, evangelisation, församlingstillväxt och socialtjänster. Detta överensstämmer med resultatet i min undersökning, förutom då det kommer till målet av församlingstillväxt. Det kom fram att ett mål för idrottsverksamheten är att leda människor till en god Gud, vilket kan anses vara ett liknande mål som församlingstillväxt. Samtidigt kan betoningsskillnaderna bero på den finska kulturen och kyrkans ställning som folkkyrka. De här är orsakerna till att tillväxt kanske inte står först i ordningen för prioriteringar.

Idrottens potential i att hjälpa kyrkan att förverkliga sin grundläggande uppgift att förkunna evangelium formuleras hos mina informanter framför allt genom att idrott beskrivs som en lågtröskelverksamhet. Här finns alltså ett missionalt eller diakonalt perspektiv där tanken är att församlingen genom idrottsverksamhet eller vid samarbeten kring tävlingsidrott når människor som inte annars går i kyrka, eller som inte har någon kontakt med församlingen. När jag analyserar resultaten, verkar det som att församlingen inte direkt förkunnar evangeliet genom ord, utan de strävar främst efter att förmedla kärlek till sin nästa och tjäna människor. Förhoppningen är att människor genom idrotten skall lära känna kyrkan bättre och på så sätt lättare kunna komma med i församlingslivet senare. Vidare tänker man att idrott är en verksamhetsform som kan intressera människor oberoende av deras ålder, kön eller handikapp.

Något som framkommer tydligt i min undersökning är att kyrkan, genom att ta hjälp av idrott i sin verksamhet, indirekt vill förbättra hurdan bild människor har av kyrkan. Idrott anses vara ett verksamhetsområde med potential att skapa en positiv bild av kyrkan – en kyrka som är lättillgänglig, relevant i samhället och som inte existerar långt borta från människornas vardag utan där församlingens anställda är lätt anträffbara. Idrottsarbetet handlar alltså åtminstone delvis om kyrkans image. Hos vissa av informanterna handlar det rent av om mer än bara image och snarare om att hela kyrkan skulle förändras. I det fallet handlar det om att kyrkan skulle bli

en aktör i samhället som arbetar för befrämjandet av folks välmående och motion och för att motverka den fysiska inaktivitet som råder i samhället.

Sammanfattningsvis vill jag påpeka att kyrkan använder idrott som verktyg för att bemöta och stötta människor holistisk samt för att förkunna evangelium utan ord. Dessa innefattar alla teologiska tankar som finns bakom idrottsverksamhet i församlingskontext. Idrott används som ett medel för att exemplifiera evangeliets kärlek och för att tjäna den enskilda människan, kyrkan och Gud.

6. Avslutning

I det avslutande kapitlet kommer jag först sammanfatta hela undersökningen och reflektera kring dess förverkligande. Sedan diskuterar jag validiteten och reliabiliteten i den här avhandlingen. Till sist föreslår jag teman och frågor för vidare forskning.

6.1. Sammanfattning

De positiva attityderna som jag har märkt, samt mitt intresse för och erfarenheter av idrott som verktyg, ledde mig till att undersöka kyrkans idrottsverksamhet. Den här undersökningens syfte var att undersöka varför församlingar i Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland använder sig av idrott i sin verksamhet. För det första undersökte jag vilka motiv och syften som kyrkans anställda hade för att använda idrott i sitt arbete. Den andra frågan jag ville ha svar på var vilka målsättningar man har i församlingarna för detta idrottsarbete. Jag valde att fokusera på församlingsarbete för att kunna bidra med ny information som skulle kunna vara nyttig för kyrkan.

Kyrkan och dess församlingar har en positiv attityd till idrott i vår samtid. Kyrkan gör ändå skillnad mellan idrott och tävlingsidrott, även om kyrkan som institution medverkar inom båda och vill vara med för att framhålla kristna värderingar. Resultatet från min undersökning visar att kyrkan använder idrott som verktyg att förverkliga sin vision och sin uppgift, nämligen att förkunna evangelium och nåd. I idrotten finns det sådana värden som överensstämmer med kyrkans värdegrund och som kyrkan därför vill understödja, exempelvis att skapa gemenskaper och delaktighet samt att förebygga utanförskap. Undersökningen visar vidare att kyrkan använder idrottsverksamheten för att nå ut till människor av olika slag. Kyrkan ser i idrott en plattform som kan förena olika slags människor, oberoende av deras bakgrund, kön eller förhinder. Idrott är på så sätt en lågröskelverksamhet. Kyrkan vill genom idrotten bemöta och stötta människor, förmedla kärlek till sin nästa, förbli relevant i samhället och skapa en positiv bild av kyrkan – en kyrka som människor lätt kan söka sig till.

Den teoretiska bakgrunden i undersökningen består av material om kyrkan i Finland, teologiska resonemang kring kristendom och idrott samt tidigare forskning. Jag tänkte först avgränsa undersökningen bara till Finland men när jag analyserade resultaten var jag nöjd att jag kort

hade berört den idrottsverksamhet som finns i övriga länder. Det gav mig en annan synvinkel, vilket också blev synligt i resultaten och berördes i ringa grad av finska forskningar. Den här synvinkeln handlade om kyrkans grunduppgift att förkunna evangeliet. Att undersöka vilka de teologiska motiveringarna var bakom kyrkans idrottsverksamhet en självklar del av den teoretiska bakgrunden, eftersom avhandlingen ingår i ämnet praktisk teologi. De teologiska motiveringarna och kristna värdena kom också fram genomgående i resultaten. Kyrkan i Finland har redan gjort mycket för att organisera och främja idrottsverksamhet inom kyrkan och det var betydelsefullt att reda ut. Utifrån denna grund var det enklare att gå vidare och fortsätta med att undersöka idrotten i kyrkans verksamhet.

Den kvalitativa metoden fungerade bra ihop med undersöknings syfte. Jag använde halvstrukturerade intervjuer och lade ner tid på att hitta de mest passande informanterna. Valet av metoden och av informanter var lyckat och frambringade många resultat som både styrkte tidigare forskning men också tillförde ny kunskap. Jag märkte redan under intervju-skedet att jag kunde ha lagt bort frågan som hade med ”påverkan i samhället” att göra. Det blev således ganska mycket insamlat material och det temat skulle kunna bidra till en helt annan undersökning. Jag kunde ha tagit bara en fråga om detta och fokuserat annars på övriga frågor. I övrigt fungerade intervjufrågorna bra och uppdelning var lyckad.

Även om det material jag samlat in för denna undersökning skulle bytas ut tror jag att helhetsbilden kring resultatet skulle vara detsamma, även om självklart mindre, avvikelser kunde förekomma. Med den här undersökningen har jag bekräftat den existerande tidigare forskning och samtidigt bidragit med ny kunskap om forskningsfältet som inte andra forskare har upptäckt. Med resultatet från min undersökning hoppas jag kunna motivera, uppmuntra och inspirera anställda inom Evangelisk-lutherska kyrkan att använda idrott som verktyg i det arbete de utför. Syftet i min undersökning förverkligades och tjänar som en bra källa för framtida forskning som jag ska presentera efter kapitlet om validitet och reliabilitet.

6.2. Vidare forskning

Fokusområdet för denna undersökning var viktigt eftersom det inte finns så mycket tidigare forskning om det. Resultaten kan användas för att motivera idrottsverksamheten i församlingar och för att rikta det existerande idrottsarbetet för att bättre nå sina mål. De mångsidiga

möjligheter som idrottsverksamheten har inom kyrkans kontext och i vår värld idag framkommer också i denna undersökning.

Vidare forskning kan riktas mot flera olika håll. Deltagarna i idrottsverksamheten kunde undersökas vidare, man kunde göra en empirisk undersökning om idrottsverksamheter som täcker hela Finland, eller så kunde man jämföra idrottsverksamhet från kyrkor i flera länder. Man skulle också kunna forska i delar av den här undersökningen som till exempel om hurdan betydelse idrott har i gemenskaper, i den holistiska människosynen, om samarbete, om samhället eller synlighet. Det finns mycket som man kunde fokusera på i framtida undersökningar och jag blev också själv intresserad att forska vidare i dessa frågor.

Käll- och litteraturförteckning

Aalto, Kirsti (2021). Göran Hellberg – kisapappi ja sairaalapappi, rohkaisija. *Göran Hellberg, Suomen ensimmäinen kisapappi - muistikirjoitus*.

<https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/kasvatus/kirkon-liikunta-ja-urheiluyhteistyo/kisapapit> [2023-04-30].

Bain-Selbo, Eric (2009). *Game Day and God. Football, Faith, and Politics in the American South*. Mercer University Press.

Björkstrand, Gustav (2016). *Livet är ett lagspel. John Vikström som kyrklig ledare och samhällspåverkare*. Helsingfors: Fontana Media.

Björn Vikström (2021). Han var Finlands första idrottspräst. *Kyrkpressen.fi*.

<https://www.kyrkpressen.fi/nyheter/59727-han-var-finland-forsta-idrottsprast.html> [2023-04-14].

Edita Publishing Ab (1993). *FINLEX® - Uppdaterad lagstiftning: Kyrkolag 1054/1993*. Oikeusministeriö, Edita Publishing Oy.

Edita Publishing Ab (2015). *FINLEX® - Ursprungliga författningar: Idrottslag 390/2015*. Oikeusministeriö.

Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland (2023a). *Församlingarna 2023 - Kyrkans statistik*.

Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland (2023b). *Katekes*. <https://katekesen.fi/> [2023-04-18].

Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland (2023c). *Kirkon liikunta- ja urheiluneuvottelukunta*. evl.fi. <https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/kasvatus/kirkon-liikunta-ja-urheiluyhteistyo/kirkon-liikunta-ja-urheiluneuvottelukunta> [2023-04-13].

Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland (2023d). *Kyrkans John Vikström-pris*. evl.fi. <https://evl.fi/plus/samhalle-och-kyrka/kyrkans-pris/kyrkans-john-vikstrom-pris> [2023-04-15].

Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland (2023e). *Kisapapit*. evl.fi.

<https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/kasvatus/kirkon-liikunta-ja-urheiluyhteistyo/kisapapit> [2023-04-15].

Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland (2023f). *Kymmenen teesiä liikunnasta ja urheilusta*. evl.fi. <https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/kasvatus/kirkon-liikunta-ja-urheiluyhteistyo/kymmenen-teesia-liikunnasta-ja-urheilusta> [2023-04-13].

Granholtm Janna, Lampenius Simon & Väänänen Ville (2015). *Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland och idrotten. I: Kyrkan och idrotten under 2000 år: antika, medeltida och moderna attityder till idrott*. Malmö: Universus Academic Press, ett imprint till Roos & Tegner AB, ss. 317–323.

Helle-Lahti, Eeva-Liisa (2014). *Liikuttava seurakunta*. Viro: Poikien ja Tyttöjen Keskus.

Hoven Matt, Parker Andrew & Watson Nick J. red. (2020). *Sport and Christianity. Practices for the Twenty-First Century*. London; New York: T&T Clark.

Johansson, Anton (2022). *Finlands evangelisk-lutherska kyrkas förändrade attityd till idrott*. Åbo: Åbo Akademi.

Jona, I. N. & Okou, F. T. (2013). Sports and Religion. *Asian Journal of Management Sciences and Education*, (Vol. 2. No. 1).

Kananen, Jorma (2015). *Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun*. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kananen, Jorma. (2019). *Opinnäytetyön ja pro gradun pikaopas: avain opinnäytetyön ja pro gradun kirjoittamiseen*. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kvale Steiner, Brinkmann Svend & Torhell Sven-Erik (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Lasten ja nuorten keskus & Kirkon kasvatus- ja perheasiat (2023a). *Liikkuva seurakunta*. <https://liikkuvaseurakunta.fi/> [2023-04-15].

Lasten ja nuorten keskus & Kirkon kasvatus- ja perheasiat (2023b). *Församling i rörelse | Liikkuva seurakunta*. <https://liikkuvaseurakunta.fi/forsamling-i-rorelse/> [2023-04-15].

Lepojärvi, Jason (2012). *Ruumis Jumalan kuvana: Johdatus Johannes Paavali II:n ruumiin teologiaan*. 1. p. Helsinki: Katolinen tiedotuskeskus.

Lindfelt, Mikael (1999). *Idrott och moral. Reflektioner över idrottens ideal*. Nora: Nya doxa.

Lindfelt, Mikael (2006a). Konteksti ja kompleksisuus - urheilun uskonnollisista ulottuvuuksista ja tulkinnan jännitteistä. I: Roiko-Jokela, H. & Sironen, E. (red.) *Alussa oli vesi*. Jyväskylä: Atena, ss. 145–164.

Lindfelt, Mikael (2006b). *Meningsskapande idrott : livsåskådningsrelevanta perspektiv och empiriska kontraster*. Nora: Nya Doxa.

Lindfelt, Mikael (2011). The body, religion and sports: through the lenses of postmodern religiosity. *Scripta Instituti Donneriani Aboensis*, 23, ss. 286–308, doi:10.30674/scripta.67391.

Malkavaara, Mikko (1987). *Kirkko ja urheilu*. Jyväskylä: Kirjapaino Oma.

McCaslin, Caz. (2014). How sports Ministry is taking the Gospel Upward. *Rob Hoskins*. <https://robhoskins.onehope.net/sports-ministry-takes-the-gospel-upward/> [2023-04-30].

McNamee, M. J. & Parry, S. J. red. (1998). *Ethics and sport*. London and New York: E & FN Spon.

Murray, Lawson (2017). An Encapsulated Theology of Sports Ministry. *Scripture Union Canada*.

Mäki, Markus (2015). Neljä kristillistä urheilulajia – ja yksi pihapeli. *Kotimaa*.
<https://www.kotimaa.fi/artikkeli/nelja-kristillista-urheilulajia-ja-yksi-pihapeli/>. [2023-04-17]

Nationalencyklopedin Sverige (2023). *Nationalencyklopedin*.
<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/idrott> [2023-04-26].

Parker Andrew, French Rob, Hall Ridley & Marturano Naomi (2021). Exploring Sports Ministry in the UK. National Trends and Local Expressions. *Journal of Religion & Society*, (Volume 23).

Ranta, Paavo (2014). Liikuttava teologia. I: *Liikuttava seurakunta*. Viro: Poikien ja Tyttöjen Keskus, ss. 13–19.

Schultz, Brad & Sheffer, Mary Lou red. (2016). *Sport and religion in the twenty-first century*. Lanham, Maryland: Lexington Books.

Siekkinen, Nico Antero (2019). ”Kisapapit apuna” – *Urheilijoiden ja toimihenkilöiden kokemuksia kisapappien tarjoamasta avusta olympialaisissa*. Pro gradu-avhandling. Helsingfors universitet.

Sinek, Simon (2009). *Start with why. How great leaders inspire everyone to take action*. New York: Portfolio.

Suomen NMKY (2023a). *Suomen YMCA koripallo*. <https://ymca.fi/koripallo/> [2023-04-17].

Suomen NMKY (2023b). *Suomen YMCA lentopallo*. <https://ymca.fi/lentopallo/> [2023-04-17].

Tarvainen, Olavi (1992). *Usko ja urheilu : Liikuntakulttuurin tarkastelua kristinuskon näkökulmasta*. Joensuu: Karjalaisen kulttuurin edistämissektori.

The Church of England (2019). *Sports ministry receives boost from Church of England*. The Church of England. <https://www.churchofengland.org/news-and-media/news-and-statements/sports-ministry-receives-boost-church-england> [2023-04-29].

Treat, J. R. (2023). More than a Game: A Theology of Sport. *The Gospel Coalition*, (Volume 40-Issue 3).

Väänänen, Ville (2015). *Kyrka och idrott i Finland. En teologisk analys av Evangelisk-lutherska kyrkans inställning till och syn på idrott*. Åbo: Åbo Akademi.

Bilagor

Bilaga 1 Intervjufrågor

Vem är du?

1. Vem är du och var jobbar du?
2. Hur har du gått vägen till att satsa på idrotten i ditt jobb?
3. Vad motiverar dig?

Motivering för idrotts arbete

4. Hur och varför använder du idrott i församlings arbete?
5. Vad är dina teologiska motiveringar för idrott i församlings verksamhet?
6. Vilka människor möter du med idrottsarbetet?
7. Vad tänker du att är skillnaden mellan rörelse och idrott, hur syns det i ditt jobb?

Påverkan i samhället

8. Var glädjer och oror du inom kyrkans idrott arbete?
9. Hurdana svårigheter eller motstånd har du mött och hur har du gått vidare?
10. Hur har attityder mot kyrkans idrott verksamhet förändrats över tiderna?
11. Hur kan satsning på idrott i församlingar påverka nutidens samhället och vad är dess betydelse?

Mål

12. Vilka värde håller du viktiga i ditt idrott arbetet?
13. Vad är målet för det här arbetet som utnyttjar idrott?
14. Vad är ditt dröm inom kyrkans idrott arbetet?

Övrigt

15. Finns det någonting annat du vill berätta gällande det här temat?

Bilaga 2 Haastattelukysymykset

Kuka olet?

1. Kuka olet ja missä työskentelet?
2. Miten olet päätyneet panostamaan liikuntaan työssäsi?
3. Mikä motivoi sinua?

Liikuntatyön perustelut

4. Miten ja erityisesti miksi hyödynnät liikuntaa osana seurakunnan/kirkon työtä?
5. Mitkä ovat teologiset perustelusi seurakuntasi liikuntatyölle?
6. Keitä tavoitat liikuntatyöllä?
7. Mikä on mielestäsi ero liikkeellä ja urheilulla? Miten se näkyy työssäsi?

Yhteiskunnallinen vaikutus

8. Mikä sinua ilahduttaa ja surettaa kirkon liikuntatyössä?
9. Millaisia haasteita tai vastustusta olet kohdannut ja miten niistä on päästy eteenpäin?
10. Miten asenteet kirkon liikuntatyötä kohtaan ovat muuttuneet vuosien myötä?
11. Miten seurakuntien panostus liikuntaan vaikuttaa tai voi vaikuttaa nykyiseen yhteiskuntaan ja mikä sen merkitys on?

Tavoitteet

12. Mitä arvoja pidät liikuntatyössä tärkeinä tai haluat siinä painottaa?
13. Mikä on tavoitteesi näissä liikuntaa hyödyntävissä toiminnoissa ja miten saavutat ne?
14. Mikä on unelmasi liittyen kirkon liikuntatyöhön?

Muuta

15. Mitä muuta haluaisit vielä kertoa aiheeseen liittyen?

Bilaga 3 Intervjuer

Jag beskriver informanter med N. I tabellen berättar jag intervju datum, längd på intervjun och informanternas kön.

Informant	Intrevju datum	Längd på intervjun (minuter)	Kön
N1	den 2 februari 2023	40	kvinnna
N2	den 17 februari 2023	45	kvinnna
N3	den 2 mars 2023	30	man
N4	den 3 mars 2023	55	man
N5	den 15 mars 2023	45	man
N6	den 21 mars 2023	60	man

Bilaga 4 Tio teser av Kyrkans delegation för motion och idrott

1. OLET IHMINEN – OLET ARVOKAS



Jumala on luonut jokaisen ihmisen omaksi kuvakseen. Ihminen on arvokas ihmisyytensä vuoksi. Ketään ei saa mitata hänen ominaisuuksiensa tai taitojensa mukaan.

Elämme kilpailukeskeisessä yhteiskunnassa, jossa suorituksista tulee helposti ihmisen mittari. Jumalan edessä olemme kaikki samanarvoisia.

Me emme pelastu tekojemme, suoritustemme emmekä voittojemme tähden, vaan yksin armosta.

2. HUOLEHDI LIIKUNNASTA JA TERVEYDESTÄ – HOIDAT JUMALAN HYVIÄ LUOMISLAHJOJA

Henkinen, hengellinen, fyysinen sekä sosiaalinen tasapaino vaikuttaa ihmisen eheään hyvinvointiin.

Joudumme elämässä usein valintojen eteen.

Jos laiminlyömmme terveytemme hoitamisen, se heijastuu elämämme muilla osa-alueilla.



3. TUE LAPSEN JA NUOREN KASVUA HENKISESTI, HENGELISESTI, FYYSISESTI JA SOSIAALISESTI



Lapsen ja nuoren kasvun tukeminen

vaikuttaa merkittävästi hänen tulevaisuuteensa.

Lapsella ja nuorella on luontainen tarve toimia yhdessä, liikkua, ajatella ja miettiä elämän perimmäisiä kysymyksiä.

Kasvattajien tulee tukea tätä kokonaisvaltaista kasvuprosessia.

Liikunta ja urheilu ovat henkisten ja hengellisten harjoitusten ohella luontevia kasvun välineitä.

Niiden avulla lapsi ja nuori kehittyy fyysisesti ja sosiaalisesti. Hän oppii tuntemaan ja kuuntelemaan omaa kehoaan sekä ilmaisemaan itseään.

4. OLET MALLINA LAPSELLE JA NUORILLE – KANNA KASVATUSVASTUUSI!



Urheilijat ja valmentajat ovat Nuorten esikuvia.

Heidän tekemisiään seurataan ja sanomaansa kuunnellaan tarkasti.

Heidän kielenkäyttönsä ja elämäntapansa luovat mallin tytöille ja pojille.

Liikunnan ja urheilun parissa toimivien ihmisten tulee omilla teoillaan, käyttäytymisellään ja viestinnällään tukea eettisesti kestävästä kasvatuksesta omaa kasvatustapaansa.

5. TUNNISTA OIKEA JA VÄÄRÄ



Liikunta ja urheilu eivät ole muusta elämästä irrallaan olevia asioita.

Urheilussakin kohdataan kysymykset oikeasta ja väärästä.

Yhteiset säännöt määrittelevät toimintaa, jonka tulee kaikissa tilanteissa olla reilua ja Ottaa huomioon toiset ihmiset.

Rikkomuksiin on puututtava, mutta anteeksianto kuuluu myös urheiluun.

6. HYVÄKSY EPÄONNISTUMINEN – OSOITA ARVOSTUSTA MYÖS KATSOMOSSA



Epäonnistumiset ja tappiot kuuluvat urheiluun. Ne on hyväksyttävä myös urheilukatsomossa ja kentän laidalla.

Urheilu on ihmistenvälisestä kanssakäymistä.

Vastustajaa tulee arvostaa ja kunnioittaa kaikissa tilanteissa.

Urheilussa koetut pettymykset valmistavat kohtaamaan myös elämän muita epäonnistumisia.

7. TAVOITTELE VOITTOA – ILOITSE MENESTYKSESTÄ



Kilpailutilanne antaa mahdollisuuden testata omia fyysisiä ja henkisiä kykyjä.

Menestyksen tavoitteet jokainen asettaa henkilökohtaisesti kuntosaa mukaan.

Menestyminen ei saa tapahtua muiden kustannuksella tai kiellettyillä menetelmillä.

Menestyksestä saa iloita ja kiittää.

8. OPI TOISEN IHMISEN KUNNIOITTAMISTA LIIKUNNAN KAUTTA



Liikunta ja urheilu auttavat meitä ymmärtämään toisiamme.

Niiden parissa kulttuurit voivat kohdata.

Liikunta ja urheilu vähentävät ennakkoluuloja, torjuvat rasismia, tukevat maahanmuuttajien kotoutumista ja edistävät suvaitsevaisuutta.

9. ILOITSE LIIKUNNASTA – NAUTI YHDESSÄOLOSTA



Jumalan luoma ihminen on leikkivä ihminen, joka tarvitsee yhteyttä toiseen ihmiseen. Tätä ihmisen perusominaisuutta tulee tukea liikunnassa.

Ankarakin kilpailu on pohjimmitaan leikkiä, vaikka se huipulla vaatii uhrauksia.

Parhaimmillaan liikunta tuo iloa ja yhteenkuuluvuutta elämään.

10. LIIKUNTA ON JOKAISEN OIKEUS



Jokaisella ihmisellä tulee olla oikeus liikuntaan.

Sosiaaliset, taloudelliset, terveydelliset, Ikään liittyvät tai muut syyt eivät saa estää tätä oikeutta.

Yhteiskunnan tulee huolehtia siitä, että erityisesti kaikkein heikoimmassa taloudellisessa asemassa olevat lapset ja nuoret sekä liikuntarajoitteiset pääsevät Harrastamaan liikuntaa.

Bilaga 5 Ten themes – Congregation on the move

1. You are a person – you are worthy
2. Make sure you get enough physical activity and safeguard your health – take care of God's great creation gifts
3. Support the intellectual, spiritual, physical and social growth of children and young people
4. You are a role model for children and young people – accept your educational responsibility!
5. Understand right and wrong
6. Accept failure – show appreciation in the audience as well
7. Strive to win – enjoy success
8. Learn to respect other people through physical activity
9. Enjoy physical activity – enjoy being together
10. Everyone is entitled to physical activity